

TALLER 3ESO · 3R ESO

Quadern d' *activitats*

Taller d'Economia

26 ACTIVITATS · 9 TESTS · CURRÍCULUM LOMLOE

EDITORIAL

profedeconomia.es

EDICIÓ

Alumnat · curs 2026/27

GENERAT

28 de juliol del 2026

COM FER SERVIR ESTE QUADERN

Este quadern recull totes les **activitats pràctiques** de Taller d'Economia (3r ESO), agrupades per unitat i acompanyades del **test d'autoavaluació** de cadascuna. És l'edició per a l'**alumnat**: amb els enunciats per a treballar; les solucions estan en l'edició del professorat.

Cada activitat indica el seu tipus (cas, exercici, debat, dinàmica o projecte), la duració orientativa, l'agrupament suggerit i els materials necessaris. Tot està pensat per fer-se servir tal qual o adaptar-se al vostre grup.

El contingut es basa en el currículum bàsic estatal LOMLOE per a Taller d'Economia (Reial Decret 217/2022 (optativa d'iniciació econòmica i emprenedora)). Convé consultar la concreció de la vostra comunitat autònoma.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Errates i propostes: hola@profedeeconomia.es

Contingut

01	Unitat 1	3 act. · test (11)
02	Unitat 2	2 act. · test (12)
03	Unitat 3	3 act. · test (12)
04	Unitat 4	3 act. · test (12)
05	Unitat 5	4 act. · test (13)
06	Unitat 6	2 act. · test (12)
07	Unitat 7	3 act. · test (13)
08	Unitat 8	3 act. · test (12)
09	Unitat 9	3 act. · test (12)

UNITAT 1

CAS

50 min · 1 sessió · individual amb posada en comú en grup classe

El dissabte dels 20 euros: decidir quan no arriba per a tot

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Escasez y elección, Necesidades y recursos, Coste de oportunidad · **Comp. específiques** CE1 · **Comp. clau** STEM, CPSAA, CE

MATERIALS: Fitxa del cas amb la llista de plans del dissabte i els seus preus (una per estudiant) · Full de decisions amb tres columnes: què tria / què em costa / a què renunciï · Calculadora del mòbil · Pissarra per al recompte final de les tries de la classe

Plantejament

Quasi totes les setmanes viviu la mateixa escena: teniu una mica de diners, diverses coses que vos abellixen i no arriba per a totes. Esta activitat agafa eixa escena tan normal i la convertix en el laboratori de la primera unitat. No hi ha teoria que memoritzar: hi ha un dissabte, 20 €, una llista de plans i una decisió que prendre.

L'important no és què tria cadascú (no hi ha resposta correcta), sinó adonar-se que **cada vegada que tries alguna cosa, estàs deixant escapar una altra**. Això que deixes escapar té nom: cost d'oportunitat. Al final de la sessió, tota la classe veurà en la pissarra que amb els mateixos diners i la mateixa llista, cada persona ha renunciat a coses distintes, perquè cada persona valora distint.

Objectius didàctics

- Aplicar la idea d'escassetat a una situació quotidiana i pròpia.
- Prendre decisions amb un pressupost tancat, sumant i restant fins que quadre.
- Calcular el cost d'oportunitat d'una tria identificant la millor alternativa a què es renuncia.
- Reconèixer que distintes persones trien distint perquè ordenen les seues necessitats i desitjos de manera diferent.

El cas

És dissabte. Tens **20 € exactes** i ni un cèntim més (hui no hi ha Bizum de tia Marta que et salve). Estos són els plans possibles del dia, amb el seu preu:

PLA	PREU
Cine amb un amic (entrada)	7 €
Crispetes i refresc al cine	6 €
Samarreta que portes setmanes mirant	15 €
Menú d'hamburguesa	9 €
Recàrrega de dades del mòbil	10 €
Estalviar per al monopati que vols	el que sobre

No t'arriba per a tot. Has de decidir.

Passos

- (5 min) Enquadrament.** El professor recorda dues idees de la unitat: l'escassetat (els desitjos són molts, els diners són pocs) i el cost d'oportunitat (el que renunciés en triar). Repartix la fitxa del cas.
- (10 min) La meua decisió.** Cada estudiant tria la seua combinació de plans sense passar-se de 20 €. Anota quant gasta en total i quant li sobra (si li sobra, va a l'estalvi del monopati).
- (10 min) El cost d'oportunitat.** Per a la **decisió més important** del dia (la que més li ha costat prendre), cada estudiant completa la frase: *"He triat _____, i el que més sent haver-me perdut per això és _____"*. Eixa segona part és el cost d'oportunitat: no és tot a què renuncia, sinó la **millor alternativa** que descarta.
- (15 min) Canvien les regles.** El professor llança dos girs, un cada vegada:
 - *Ara només tens 12 €.* Quin pla és el primer que cau? Per què eixe i no un altre?
 - *Demà hi ha examen important.* Canvia el teu repartiment de hui? Això introdueix que el temps també és un recurs escàs, no sols els diners.
- (10 min) El mapa de la classe.** En la pissarra es compten quantes persones van triar cada pla. Quasi segur que el repartiment és molt distint entre uns i altres. El professor tanca amb la pregunta clau: *si tots teníem els mateixos 20 € i la mateixa llista, per què hem triat coses tan diferents?*

Per al professorat

L'objectiu no és que encerten un càlcul, sinó que **verbalitzen** la renúncia. L'error típic és confondre "tot el que no compre" amb el cost d'oportunitat; recorda'ls que el cost d'oportunitat és **una sola cosa**: la millor alternativa descartada. El segon gir (l'examen de demà) és clau perquè l'escassetat de temps entre en joc: molts descobrixen que un dissabte de 20 € lliures pot valdre menys que un dissabte per a estudiar.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Decisió que quadra	El repartiment no supera els 20 € i les sumes són correctes	30 %
Cost d'oportunitat ben identificat	Assenyala una única millor alternativa descartada, no una llista	35 %
Reacció als girs	Justifica amb la idea d'escassetat per què canvia (o no) la seua decisió	20 %
Participació en la posada en comú	Explica per què va triar distint que un company	15 %

EXERCICI

50 min · 1 sessió · individual amb posada en comú per parelles

Necessitat o desig? Classifica el que ompli la teua motxilla

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Escasez y elección, Necesidades y recursos, Coste de oportunidad · Comp. específiques CE1 · Comp. clau CPSAA, CC, STEM

MATERIALS: Fitxa amb dues columnes (necessitat / desig) i un esquema de la piràmide de Maslow · Llapis i goma · Pissarra per a l'esquema comú

Plantejament

En la primera unitat aprenem que les persones tenim necessitats (el que de veritat ens fa falta per a viure) i desitjos (el que ens abellix, però del que podríem prescindir). Sona fàcil, fins que ho apliques a la teua pròpia vida i descobreixes que la frontera no està gens clara: el mòbil és una necessitat o un desig? I unes sabatilles concretes de marca?

Este exercici no s'inventa exemples: usa el que portes hui damunt i el que has fet des que t'has alçat. En classificar-ho, cadascú veurà que algunes coses són necessitats per a tot el món (menjar, dormir, sentir-se segur) i altres són desitjos disfressats de necessitat.

Objectius didàctics

- Distingir necessitats de desitjos a partir d'exemples propis i reals.
- Reconèixer que algunes necessitats són bàsiques (comunes a totes les persones) i altres secundàries o creades.
- Ordenar les necessitats per importància usant la piràmide de Maslow.
- Argumentar per què una mateixa cosa pot ser necessitat per a una persona i desig per a una altra.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda la diferència entre necessitat i desig i dibuixa en la pissarra la piràmide de Maslow (de baix cap amunt: bàsiques, seguretat, socials, reconeixement, autorealització). Repartix la fitxa.
2. **(10 min) La meua llista.** Cada estudiant escriu **deu coses** que ha usat, menjat o fet hui, des que s'ha alçat: l'esmorzar, l'autobús, el mòbil, parlar amb un amic, la dessuadora, les dades del mòbil, etc.
3. **(10 min) Classificar.** Col·loca cadascuna de les deu coses en la columna de **necessitat** o de **desig**. Si dubta, la marca amb un interrogant: eixos dubtes són els més interessants.
4. **(10 min) A la piràmide.** Porta les seues cinc necessitats més clares a la piràmide de Maslow, situant cadascuna en el seu escaló. Quin escaló té més coses? Hi ha algun escaló buit?
5. **(10 min) El xoc per parelles.** En parelles comparen les seues llistes i busquen **una cosa que un haja posat com a necessitat i l'altre com a desig**. Discutixen qui té raó. Quasi sempre descobreixen que els dos la tenen: depén de la situació de cadascú.
6. **(5 min) Tancament.** El professor arreplega en la pissarra els dubtes més repetits (mòbil, roba de marca, internet) i tanca amb la idea clau: les necessitats bàsiques són paregudes per a tots, però molts "desitjos" ens semblen necessitats perquè ens hi hem acostumat.

Per al professorat

El moment clau és el pas 5: que dos estudiants defenguen postures oposades sobre el mateix demostra que la frontera necessitat/desig no és objectiva. Aprofita el cas del mòbil

per a introduir les necessitats creades per l'entorn i la publicitat (pont amb la unitat 3). Evita validar una única resposta correcta; l'objectiu és el criteri, no l'etiqueta.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Llista pròpia i completa	Aporta deu exemples reals del seu propi dia	25 %
Classificació raonada	Separa necessitats i desitjos amb criteri, no a l'atzar	30 %
Ús de la piràmide	Situa correctament les necessitats en els seus escalons	25 %
Argumentació en parella	Defén la seua classificació i entén la del company	20 %

DINÀMICA

55 min · 1 sessió · grups xicotets (4-5)

L'illa dels recursos: organitzar una economia des de zero

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Escasez y elección, Necesidades y recursos, Coste de oportunidad · **Comp. específiques** CE1 · **Comp. clau** CCL, CPSAA, CC, CE

MATERIALS: Fitxa de l'illa amb la llista de recursos disponibles i el nombre d'habitants · Cartolina o full A3 per equip per al pla de l'illa · Retoladors

Plantejament

Per què un país produïx unes coses i no altres? Qui decidix qui fa cada treball? Estes preguntes, que semblen enormes, són les mateixes que hauria de respondre un grup de persones que naufraga en una illa i comença una economia des de zero. En esta dinàmica el vostre equip és eixe grup de naufragats.

L'illa té recursos limitats (una mica de terra, aigua, ferramentes, persones amb distintes habilitats) i, com en qualsevol economia, no arriba per a tot. Haureu de decidir les **tres grans preguntes** de la unitat: què produir, com produir-ho i per a qui. No hi ha solució perfecta: hi ha decisions, amb els seus avantatges i les seues renúncies.

Objectius didàctics

- Comprendre que tota societat ha de respondre a les tres preguntes bàsiques de l'economia (què, com i per a qui produir).
- Aplicar la idea de recursos escassos a l'organització d'un grup.
- Repartir tasques i recursos prenent decisions col·lectives i justificant-les.
- Reconèixer que distintes formes d'organitzar l'illa donen lloc a societats distintes.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor explica que tota economia respon a tres preguntes: **què produir, com produir i per a qui produir**. Forma equips de 4-5 naufragats i repartix la fitxa de l'illa.
2. **(5 min) Conèixer l'illa.** Cada equip llig els seus recursos: per exemple, 10 habitants, una zona de cultiu xicoteta, un riu, dues destrals, una xàrcia de pesca, una persona que sap curar, dues que saben construir. Comproven que no hi ha de tot.
3. **(20 min) El pla de l'illa.** En la cartolina responen a les tres preguntes:

- **Què anem a produir primer?** Menjar, refugi, aigua potable... en quin ordre i per què?
 - **Com ho fem?** Qui fa cada tasca segons el que sap fer (divisió del treball).
 - **Per a qui?** Reparteixen tot per igual, segons el que cadascú treballa, o segons les necessitats de cada persona (xiquets, malalts)? Li posen un nom a la seua illa.
4. **(15 min) El temporal.** El professor llança un imprevist a cada equip (una tempesta destrossa el cultiu, arriba un altre grup de naufrags, es trenca una ferramenta clau). L'equip ha de **reajustar el seu pla** en cinc minuts i explicar què canvia.
5. **(10 min) Comparar illes.** Dos o tres equips contenen com van repartir el treball i la producció. El professor fa veure que unes illes s'assemblen més a una economia on reparteixen segons l'esforç i altres segons la necessitat, i que no hi ha una única forma "correcta".

Per al professorat

La riquesa de l'activitat està en la tercera pregunta ("per a qui"): ahí apareixen sense anomenar-les les grans idees d'igualtat, esforç i solidaritat. No les tanques tu; deixa que els equips les descobrisquen en justificar el seu repartiment. El temporal del pas 4 serveix perquè visquen que les decisions econòmiques no es prenen una vegada, sinó que es revisen quan canvien les circumstàncies.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Resposta a les tres preguntes	Resol què, com i per a qui amb coherència	35 %
Ús dels recursos escassos	Repartix tasques segons el que l'illa té i necessita	25 %
Reacció a l'imprevist	Reajusta el pla amb sentit davant el temporal	20 %
Treball en equip	Tots participen i la decisió és col·lectiva	20 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 11 PREGUNTES

1. D'on naix l'economia, segons la unitat?

- a) Dels diners: sense diners no hi ha economia.
- b) De l'escassetat: desitgem quasi de tot, però els mitjans per a aconseguir-ho són limitats.
- c) Dels governs, que van inventar els impostos.
- d) De les empreses, que produïxen béns.

2. Quina d'estes afirmacions sobre l'escassetat és correcta?

- a) Escassetat significa pobresa: només viuen en escassetat les persones sense diners.
- b) Una persona rica no viu en escassetat, perquè pot comprar el que vullga.
- c) L'escassetat és una característica del món: fins i tot una persona rica no pot tindre-ho tot ni estar en dos llocs alhora.
- d) L'escassetat desapareix quan un país produïx molt.

3. Quina d'estes és una necessitat primària?

- a) Tindre l'últim mòbil.
- b) Menjar i abrigar-se.
- c) Anar de viatge.
- d) Portar roba de marca.

4. Un tall de cabell o una classe particular són exemples de...

- a) Béns, perquè cobrixen una necessitat.
- b) Serveis, perquè algú els fa per tu i no es poden tocar.
- c) Recursos naturals.
- d) Béns lliures.

5. Quin d'estos és un bé lliure?

- a) Una samarreta.
- b) L'aigua potable que arriba a la teua aixeta.
- c) L'aire que respires.
- d) Un mòbil.

6. En economia, què s'entén per «capital» com a recurs o factor de producció?

- a) Només els diners que té una empresa.
- b) Les coses fabricades per les persones que servixen per a produir altres coses, com màquines, ferramentes o ordinadors.
- c) Els recursos naturals com l'aigua o el petroli.
- d) L'esforç físic i mental dels treballadors.

7. El dissabte tens 20 € i tries anar al cine (15 €) en compte de comprar-te una samarreta (18 €) que et venia de gust. Quin és el teu cost d'oportunitat?

- a) Els 15 € que has gastat al cine.
- b) Els 20 € que tenies en total.
- c) La samarreta a què has renunciat.
- d) No hi ha cost d'oportunitat perquè has gaudit del cine.

8. Segons la unitat, per què es diu que el temps és el recurs més escàs de tots?

- a) Perquè és el més car de comprar.
- b) Perquè, a diferència dels diners, no es pot estalviar ni recuperar.
- c) Perquè només el tenen les persones adultes.
- d) Perquè no té cost d'oportunitat.

9. Com que els recursos són escassos, tota economia ha de respondre a tres preguntes. Quines són?

- a) Quan, on i per quant?
- b) Què produir, com produir-ho i per a qui?
- c) Qui mana, qui paga i qui guanya?
- d) Quant estalviar, quant gastar i quant invertir?

10. Com que hem de triar entre opcions, sempre que triem una cosa renunciem a una altra: això és el cost d'oportunitat.

Vertader ☐ Fals ☐

11. Emparella cada element amb el tipus de recurs o bé que és:

1. El treball d'un forner _____	a) Recurs natural
2. El petroli davall terra _____	b) Bé lliure
3. Una màquina d'una fàbrica _____	c) Treball
4. L'aire que respirem _____	d) Capital

UNITAT 2

DINÀMICA

50 min · 1 sessió · grup classe repartit en tres rols (famílies, empreses, Estat)

El cabdell del flux circular: l'economia en un cercle de llana

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Agentes económicos, Flujo circular de la renta, Mercado · **Comp.** específiques CE2 · **Comp. clau** CCL, STEM, CPSAA, CC

MATERIALS: Un cabdell de llana gruixut (o una corda llarga) · Targetes de cartolina amb els tres rols: FAMÍLIA, EMPRESA, ESTAT (una per estudiant) · Targetes xicotetes amb els moviments: treball, sou, compra, producte, impost, servici públic · Espai despejat a l'aula o al pati per a fer un cercle

Plantejament

El flux circular de la renda és un esquema que en el llibre pareix una teranyina de fletxes. Esta dinàmica el trau del paper i el posa en el sòl de l'aula: cada estudiant és un agent econòmic, i els diners es mouen d'uns a altres passant un cabdell de llana de mà en mà. Quan tots hagen participat, el fil haurà dibuixat en l'aire el cercle del qual parla la unitat, i s'entén d'un colp d'ull que **l'economia no té principi ni final: és un cercle que no para mai**.

És una activitat molt física i participativa, ideal per a fixar qui és cada agent i per on van els diners sense recórrer a la memorització de l'esquema.

Objectius didàctics

- Identificar els tres agents econòmics (famílies, empreses, Estat) i el paper de cadascun representant-lo amb el propi cos.
- Seguir el camí dels diners i dels béns entre els agents fins a reconèixer que forma un circuit tancat.
- Situar-se un mateix dins del flux com a membre d'una família.
- Cooperar en grup gran respectant tornos i el paper assignat.

Passos

- (5 min) Repartiment de rols.** Cada estudiant rep una targeta: la majoria són FAMÍLIES, uns quants formen EMPRESSES i dos o tres són l'ESTAT. Es forma un cercle gran a l'aula o al pati.
- (10 min) Repàs exprés.** El professor pregunta a cada bloc què fa: les famílies treballen i consumixen, les empreses produeixen i contracten, l'Estat cobra impostos i torna servicis. Cada estudiant diu en una frase la seua funció (“soc una família: treballe i compre”).
- (20 min) Teixir el flux.** El cabdell comença en una FAMÍLIA, que diu en veu alta el moviment mentre subjecta la punta de la llana i llança el cabdell al destinatari:
 - Família → Empresa: “*et done el meu treball*”. L'empresa agafa el fil.
 - Empresa → Família: “*et pague un sou*”.
 - Família → Empresa: “*amb eixe sou et compre un producte*”.
 - Família i Empresa → Estat: “*vos pague impostos*”.

- Estat → tots: “*vos torne servicis públics: institut, sanitat, carrers*”. Cada vegada que algú rep el cabdell, subjecta el seu tros de fil abans de passar-lo. A poc a poc es forma una xarxa tensa al centre del cercle.

4. **(10 min) Trencar un fil.** El professor demana a una empresa que “tanque” (es solta del fil). Què passa amb les famílies que cobraven d’ella? I si l’Estat deixa de cobrar impostos, amb què paga l’institut? Es veu, literalment, com tot s’afluixa quan es trenca un anell.

5. **(5 min) Tancament individual.** De tornada al lloc, cada estudiant dibuixa en el seu quadern l’esquema del flux circular amb tres caixes i les fletxes que ha viscut, i escriu davall: “*en este cercle, la meua família és _____ i aporta _____*”.

Per al professorat

Convé tindre més FAMÍLIES que la resta de rols (és el realista) i sols 2-3 persones en l’ESTAT. La part més potent és el punt 4: en soltar un fil, la xarxa sencera es mou, i això fa visible la interdependència molt millor que qualsevol explicació. Si hi ha poc espai, es pot fer amb la classe dempeus al voltant de les taules.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Comprensió del rol	Explica amb claredat què fa el seu agent econòmic	30 %
Moviments correctes	Enuncia bé què dona i què rep en passar el cabdell	30 %
Esquema final	Dibuixa el flux circular amb els tres agents i fletxes coherents	25 %
Participació cooperativa	Respecta torns i se situa a si mateix en el circuit	15 %

CAS

50 min · 1 sessió · parelles

D'on ve la meua samarreta? Segueix el rastre d'un producte

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Agentes económicos, Flujo circular de la renta, Mercado · **Comp. específiques** CE2 · **Comp. clau** CCL, CD, CC

MATERIALS: Una samarreta o foto d'una samarreta amb la seua etiqueta visible · Fitxa del cas amb les etiquetes de tres peces distintes · Esquema mut del flux circular per a completar

Plantejament

Portes posada una samarreta. Abans d’arribar al teu armari, eixe tros de tela ha creuat mig món i ha passat per moltes mans: algú va cultivar el cotó, algú el va filar, una fàbrica va cosir la peça, un vaixell la va transportar, una botiga la va vendre, els teus pares (o tu) la van pagar. En cada pas ha intervingut un agent econòmic dels que estudia esta unitat: famílies, empreses i, pel mig, el sector públic que cobra impostos i posa normes.

Este cas et demana fer de detectiu: a partir de l’etiqueta d’una peça real, reconstruir el seu viatge i col·locar cada agent al seu lloc dins del flux circular. Quan el veges dibuixat, entendràs que tu, en comprar i en treballar, també eres una peça d’eixe cercle.

Objectius didàctics

- Identificar els agents econòmics (famílies, empreses, sector públic) en un cas real.

- Reconstruir la cadena de producció d'un bé, de la matèria primera al consumidor.
- Situar els fluxos de béns i de diners dins de l'esquema del flux circular.
- Llegir una etiqueta de producte com a font d'informació econòmica (origen, fabricant).

El cas

En l'etiqueta de la teua samarreta posa, per exemple: *“100 % cotó. Fet a Bangladesh. Distribuït per una empresa amb seu a Espanya”*. Darrere d'eixa frase hi ha una història econòmica completa que reconstruireu.

Passos

- (5 min) Enquadrament.** El professor recorda els tres agents econòmics i l'esquema del flux circular (famílies i empreses intercanvien béns i diners; el sector públic cobra impostos i ofereix servicis). Repartix la fitxa.
- (15 min) El viatge del producte.** En parelles, ordenen les etapes del viatge de la samarreta i anoten **qui intervé** en cadascuna:
 - Cultiu del cotó (empresa agrícola, treballadors).
 - Fabricació de la tela i costura (fàbrica, treballadors).
 - Transport (empresa de logística).
 - Venda en botiga (empresa comercial).
 - Compra (família / consumidor). En cada etapa assenyalen si hi ha un flux de **béns** (la peça avança) i un flux de **diners** (algú paga).
- (15 min) Al flux circular.** Sobre l'esquema mut, col·loquen les famílies, les empreses i el sector públic, i dibuixen amb fletxes: els diners que la família paga per la samarreta, el treball que aporten els treballadors, els impostos que les empreses i famílies paguen a l'Estat.
- (10 min) La pregunta incòmoda.** Responen en dues línies: *per què la samarreta s'ha fabricat tan lluny i no ací?* Això introdueix, al seu nivell, la idea de costos i d'economia global.
- (5 min) Posada en comú.** Dues parelles ensenyen el seu esquema. El professor tanca subratllant que en cada compra que fem movem eixe cercle sencer, moltes vegades sense veure-ho.

Per al professorat

Usa una samarreta real (la teua o la d'un voluntari) per a enganxar: llegir l'etiqueta en veu alta té molta força. La pregunta del pas 4 obri portes a temes de la unitat 9 (consum, sostenibilitat, condicions laborals); no fa falta tancar-la ací, n'hi ha prou que la formulen. Vigila que no confonguen flux de béns amb flux de diners: van en sentits contraris.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Cadena ben reconstruïda	Ordena les etapes del viatge del producte amb lògica	25 %
Agents identificats	Reconeix famílies, empreses i sector públic en el cas	30 %
Flux circular complet	Dibuixa correctament els fluxos de béns i de diners	30 %
Reflexió final	Aporta una explicació raonada a la pregunta del tancament	15 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Quins són els tres agents econòmics bàsics?

- a) Bancs, mercats i consumidors.
- b) Famílies, empreses i Estat.
- c) Treballadors, caps i clients.
- d) Compradors, venedors i estalviadors.

2. Què fan principalment les famílies en l'economia?

- a) Produïxen béns i els venen buscant benefici.
- b) Consumixen béns i serveis i aporten recursos (sobretot treball) a canvi de rendes.
- c) Cobren impostos i ofereixen serveis públics.
- d) Només estalvien els seus diners al banc.

3. Quin és l'objectiu habitual d'una empresa privada?

- a) Cobrar impostos.
- b) Obtindre benefici: que el que ingressa per vendre siga major que el que gasta a produir.
- c) Repartir els seus diners entre totes les famílies.
- d) No guanyar mai diners.

4. Quina d'estes funcions correspon a l'Estat (sector públic)?

- a) Consumir i aportar treball a canvi d'un salari.
- b) Cobrar impostos, oferir serveis públics i posar les regles del joc econòmic.
- c) Produir béns i vendre'ls buscant benefici privat.
- d) Prestar diners a les empreses a canvi d'interessos.

5. Segons la unitat, què és un mercat?

- a) Només un lloc físic amb parades on es ven fruita i verdura.
- b) Qualsevol lloc o sistema, físic o digital, on compradors i venedors es posen en contacte per a intercanviar a canvi d'un preu.
- c) Una botiga propietat de l'Estat.
- d) L'edifici on un banc guarda els diners.

6. En un mercat, què li passa normalment al preu quan molta gent vol un producte i n'hi ha poc?

- a) El preu baixa.
- b) El preu puja.
- c) El preu no canvia mai.
- d) El producte es torna gratis.

7. Què mostra el flux circular de la renda?

- a) Que els diners es queden quiets als bancs.
- b) Que els diners circulen sense parar entre els agents econòmics, formant un cercle que manté viva l'economia.
- c) Que només les empreses mouen diners.
- d) Que l'Estat no participa en l'economia.

8. Segons el flux circular, què passa si les famílies deixen de consumir?

- a) No passa res, perquè les empreses continuen igual.
- b) Les empreses venen més i contracten més gent.
- c) Les empreses venen menys, contracten menys gent i el cercle es frena.
- d) L'Estat deixa de cobrar impostos per sempre.

9. Qui va dibuixar en 1758 el primer esquema de com circulava la riquesa, comparant-la amb la circulació de la sang?

- a) Abraham Maslow.
- b) François Quesnay, en el seu Tableau économique.
- c) Elizabeth Warren.
- d) Adam Smith.

10. Quan compres alguna cosa, part del preu és IVA. A quin agent econòmic va eixe impost?

- a) A l'empresa que et ven.
- b) A l'Estat, que el torna en forma de serveis públics.
- c) A una altra família.
- d) Al banc on tens el teu compte.

11. En el flux circular, les famílies només gasten diners i no reben res de les empreses.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Emparella cada agent econòmic amb el que fa principalment:

1. Famílies _____	a) Produïxen béns i serveis buscant benefici
2. Empreses _____	b) Cobra impostos i ofereix serveis públics
3. Estat _____	c) Consumixen i aporten treball a canvi de rendes

UNITAT 3

DEBAT

55 min · 1 sessió · dos equips grans + jurat, dins del grup classe

La publicitat, a judici: ens informa o ens manipula?

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Consumo responsable, Derechos del consumidor, Publicidad, Sostenibilidad · **Comp. específiques** CE3 · **Comp. clau** CCL, CD, CC, CE

MATERIALS: Pissarra dividida en dues columnes (a favor / en contra) · Fitxa amb les tècniques publicitàries vistes en la unitat (repetició, testimonis de famosos, urgència, regal, comparació) · Mòbil o portàtil per a recordar un o dos anuncis concrets (opcional) · Cronòmetre per als torns

Plantejament

Als 14 o 15 anys veieu centenars d'anuncis al dia entre el mòbil, la tele i el carrer, moltes vegades sense adonar-vos. La unitat ha explicat com funciona la publicitat i quines tècniques usa per a convèncer-vos. Esta activitat posa eixes tècniques a prova en un debat: la mitat de la classe defensarà que la publicitat **ens informa i ens ajuda a triar**, i l'altra mitat que **ens manipula i ens fa gastar de més**. Com quasi sempre, la veritat està al mig, i descobrir-la és l'objectiu.

No es tracta de guanyar cridant, sinó d'**argumentar amb exemples reals** i de detectar les tècniques que l'altre equip cita. Aprendre a debatre sobre publicitat és aprendre a defensar-se'n.

Objectius didàctics

- Reconèixer les tècniques publicitàries més habituals en anuncis reals i anomenar-les correctament.
- Construir arguments a favor i en contra d'una afirmació, amb exemples concrets.
- Distingir quan la publicitat aporta informació útil i quan sols busca l'impuls de compra.
- Escoltar l'equip contrari, identificar les seues tècniques argumentatives i respondre amb respecte.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament i repartiment.** El professor escriu la pregunta en la pissarra: *La publicitat ens informa o ens manipula?* La classe es dividix en dos equips. **Important:** l'equip no tria la seua postura, l'hi assigna el professor per sorteig, perquè hagen de defensar una posició encara que no siga la seua.
2. **(15 min) Preparació d'arguments.** Cada equip prepara, amb la fitxa de tècniques davant:
 - **Tres arguments** que recolzen la seua postura.
 - **Dos exemples d'anuncis reals** que coneguen (una marca de roba, una beguda, un videojoc, una app).
 - **Una resposta** preparada per a l'argument més fort que esperen del rival.
3. **(20 min) El debat.** Torns cronometrats, moderats pel professor:
 - Obertura de cada equip (2 min).

- Ronda de rèpliques (cada equip respon a l'altre, 2 min).
- Torn lliure de preguntes creuades (5 min).
- Conclusió de cada equip (1,5 min). Mentre debaten, un xicotet **jurat** de 3 estudiants anota quines tècniques publicitàries s'han mencionat bé i quins arguments han sigut més sòlids (no qui ha parlat més fort).

4. (10 min) Veredict i tancament. El jurat exposa quins arguments li han paregut més sòlids de cada costat. El professor tanca arreplegant la idea clau: la publicitat **ahora** informa (et diu que un producte existix) i espenta (t'incita a comprar-lo ja), i el consumidor intel·ligent sap quedar-se amb el primer sense caure en el segon. Cada estudiant escriu en el seu quadern **una tècnica publicitària que, a partir de hui, vigilarà més** en el seu dia a dia.

Per al professorat

Assignar la postura per sorteig és el que fa funcionar el debat: obliga a entendre el punt de vista contrari i evita que tots diguen l'obvi ("la publicitat és dolenta"). Vigila que els exemples siguin reals i que no es descalifiqui marques ni companys; el respecte en el torn de paraula és part de la nota.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Qualitat dels arguments	Arguments clars i recolzats en exemples reals	30 %
Ús correcte de les tècniques	Anomena bé les tècniques publicitàries de la unitat	25 %
Escolta i rèplica	Respon al que diu el rival, no a un guió fix	25 %
Respecte en el torn	Manté el respecte i els temps durant el debat	20 %

PROJECTE

2 sessions (llançament i tancament) + una setmana de registre

· individual amb tancament en grup classe

Repte d'una setmana: consum conscient sense compres impulsives

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Consumo responsable, Derechos del consumidor, Publicidad, Sostenibilidad · **Comp. específiques** CE3 · **Comp. clau** CPSAA, CC, STEM, CE

MATERIALS: Plantilla de diari de consum (una fila per compra: què, quant, per què) · Targeta amb les quatre preguntes del consumidor responsable · Full per a l'informe final

Plantejament

És molt fàcil dir "jo no compre per impuls". El difícil és comprovar-ho. Este projecte et proposa un repte d'una setmana: anotar **tot** el que compres (llepolies, dades, una app, una beguda, roba) i, abans de pagar, passar cada compra per quatre preguntes que distingixen el consumidor responsable del que es deixa portar.

No es tracta de no comprar res ni de sentir-te malament per gastar. Es tracta de **adonar-te** de quan compres perquè ho necessites i quan perquè t'avorrixes, perquè els teus amics ho tenen o perquè un anunci t'ha agarrat. Al final de la setmana tindràs dades de veritat sobre tu mateix, que valen molt més que qualsevol teoria.

Objectius didàctics

- Aplicar criteris de consum responsable a les compres reals del dia a dia.
- Identificar les compres impulsives i els factors que les provoquen.
- Registrar i analitzar dades sobre els propis hàbits de consum.
- Reflexionar sobre l'impacte de les compres en el pressupost i en l'entorn.
- Comunicar conclusions pròpies en un informe breu i honest.

Les quatre preguntes del consumidor responsable

Abans de cada compra: **ho necessita de veritat? puc pagar-ho sense quedar-me sense diners per al que és important? hi ha una opció millor o més barata? ho compraria si ningú em veguera?**

Passos

1. **Sessió de llançament (20 min).** El professor repassa les quatre preguntes i ensenya la plantilla del diari. Cada estudiant es compromet per escrit a registrar les seues compres durant set dies. Important: el repte **no** és gastar zero, és comprar amb consciència.
2. **Durant la setmana (a casa).** Cada vegada que l'estudiant va a comprar alguna cosa, abans de pagar es fa les quatre preguntes i anota en el diari: què anava a comprar, quant costava, què va respondre a les preguntes i si finalment ho va comprar o no. També anota les vegades que va decidir **no** comprar.
3. **Anàlisi personal (a casa, abans de la sessió de tancament).** Amb el seu diari davant, cadascú conta: quant ha gastat en total, quantes compres van ser per necessitat i quantes per impuls, i quin és el seu “disparador” més freqüent (avorriment, amics, publicitat, fam).
4. **Sessió de tancament (35 min).** En grups de quatre comparteixen les seues troballes sense jutjar ningú. Cada estudiant entrega un **informe de mitja pàgina** amb tres apartats: *el que vaig gastar, el que vaig aprendre de mi i una cosa que vaig a canviar*. Voluntaris comparteixen el seu disparador amb la classe i el professor arreplega en la pissarra els disparadors més comuns del grup.

Per al professorat

Insistix des del primer minut en què això **no és un càstig ni una competició de qui gasta menys**: qui no compra res en tota la setmana perquè no té diners també aprén, anotant el que li hauria agradat comprar. Protegix la privacitat: ningú està obligat a dir en veu alta quant gasta. El valor pedagògic està en l'autoconeixement, no en la xifra. Connecta els disparadors comuns amb les tècniques publicitàries de la unitat.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Diari complet	Registra les seues compres durant tota la setmana amb honestedat	30 %
Ús de les preguntes	Aplica les quatre preguntes abans de comprar	20 %
Anàlisi de les dades	Identifica les seues compres impulsives i el seu disparador principal	25 %
Informe final	Entrega un informe clar amb un compromís de canvi concret	25 %

El preu per ús: car o barat de veritat?

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Consumo responsable, Derechos del consumidor, Publicidad, Sostenibilidad · **Comp. específiques** CE3 · **Comp. clau** STEM, CD, CPSAA

MATERIALS: Fitxa d'exercicis amb taules de productes i els seus preus · Calculadora del mòbil · Foto o exemple d'una etiqueta de supermercat amb el preu per quilo/litre

Plantejament

“Açò és més barat perquè costa menys.” Pareix obvi, però és una de les trampes més cares del consum. Una sabatilla de 80 € que dura quatre anys pot eixir més barata que una de 30 € que es trenca en tres mesos. Un paquet gran d'alguna cosa pot eixir més car per quilo que el xicotet. Saber comparar de veritat és una de les habilitats més útils que t'endur d'esta unitat.

En este exercici vas a calcular el **preu per ús** i el **preu per unitat** (per quilo, per litre, per ració) de diversos productes quotidians. Vas a comprovar amb números que el preu de l'etiqueta enganya, i vas a aprendre a llegir eixa dada xicoteta que el supermercat posa davall del preu i quasi ningú mira.

Objectius didàctics

- Calcular el preu per unitat (per quilo, per litre, per ració) d'un producte.
- Calcular el cost real d'un bé tenint en compte la seua duració (preu per ús).
- Comparar opcions de compra amb criteris objectius, no sols pel preu d'etiqueta.
- Interpretar la informació de les etiquetes del supermercat.

Passos

- (5 min) Enquadrament.** El professor ensenya una etiqueta de supermercat i assenyalava el preu per quilo escrit en xicotet. Explica les dues idees del dia: **preu per unitat** (el que costa cada quilo/litre/ració, per a comparar grandàries) i **preu per ús** (el preu dividit entre les vegades que l'usaràs, per a comparar duració).
- (15 min) Bloc A — preu per unitat.** L'alumnat resol una taula com esta:

PRODUCTE	GRANDÀRIA	PREU	PREU PER QUILO/LITRE
Refresc llanda	0,33 L	0,80 €	?
Refresc botella	2 L	1,80 €	?
Creïlles bossa xicoteta	150 g	1,20 €	?
Creïlles bossa familiar	500 g	2,50 €	?

Per a cada parell, indiquen **quin ix més barat per litre o per quilo** i si coincidix amb el que pareixia a primera vista.

- (15 min) Bloc B — preu per ús.** Resolen casos de duració:
 - Unes sabatilles de 30 € que duren 6 mesos front a unes de 72 € que duren 3 anys. Quant costa cada parell **al mes**?

- Un boli de 0,50 € que escriu un mes front a un boli de 2 € recarregable que escriu un any. Quin ix millor?
4. **(10 min) El meu cas real.** Cada estudiant tria **alguna cosa que haja comprat o vulga comprar** i calcula el seu preu per ús o per unitat per a decidir si va ser (o seria) una bona compra.
5. **(5 min) Tancament.** Posada en comú dels resultats més sorprenents. El professor tanca amb la regla pràctica: *abans de comprar, no mires sols el preu; mira quant et costa cada ús o cada quilo.*

Per al professorat

L'error típic en calcular el preu per unitat és no passar les quantitats a la mateixa mesura (barrejar grams i quilos, o mil·lilitres i litres): para't en eixe pas. En el preu per ús, alguns oblidaran que cal dividir pel mateix període (mesos amb mesos). El pas 4, amb un producte propi, és el que fixa l'aprenentatge: molts descobrixen que la seua última compra “barata” no ho era tant.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Càlculs correctes	Resol bé els preus per unitat i per ús	40 %
Comparació raonada	Tria l'opció més barata de veritat i ho justifica	25 %
Cas propi	Aplica el càlcul a un producte real amb sentit	25 %
Conversió d'unitats	Usa la mateixa mesura en comparar (quilos, litres, mesos)	10 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Què diferencia el consum intel·ligent del consum impulsiu?

- a) El consum intel·ligent és no comprar mai res per capritx.
- b) El consum intel·ligent para a pensar abans de comprar (si ho necessites, si pots pagar-ho, si has comparat, si ho faràs servir); l'impulsiu compra de colp i sense pensar.
- c) El consum impulsiu és sempre més barat.
- d) No hi ha cap diferència real entre els dos.

2. En què consistix el truc d'«esperar 24 hores»?

- a) A tornar el producte l'endemà de comprar-lo.
- b) Davant d'una compra que et tempta però no necessites, esperar un dia abans de pagar; moltes vegades el desig desapareix.
- c) A comprar només durant les primeres 24 hores d'una oferta.
- d) A pagar sempre al cap de 24 hores perquè isca més barat.

3. Quina d'estes és una tècnica habitual de la publicitat per a convèncer-te?

- a) Mostrar sempre el pitjor producte de la competència.
- b) Crear urgència amb missatges com «Només hui!» o «Últimes unitats!».
- c) Avisar de tots els inconvenients del producte.
- d) Recomana que esperes i compares abans de comprar.

4. Què és la publicitat encoberta?

- a) Publicitat que es veu només de nit.
- b) Publicitat pagada que es presenta com una opinió sincera, sense avisar que és publicitat; és il·legal a Espanya.
- c) Publicitat que apareix a la televisió pública.
- d) Qualsevol anunci a les xarxes socials.

5. Quants anys dura, des de 2022, la garantia legal d'un producte nou a Espanya?

- a) Un any.
- b) Dos anys.
- c) Tres anys.
- d) Cinc anys.

6. Et compres uns auriculars nous i deixen de funcionar als huit mesos sense que tu els hages trencat. Què diu la garantia legal?

- a) Que has de comprar-ne uns altres, perquè ja els has fet servir.
- b) Que la botiga t'ho ha d'arreglar o canviar de manera gratuïta.
- c) Que només el fabricant, no la botiga, et pot ajudar.
- d) Que la garantia ja ha caducat als huit mesos.

7. Si una botiga no et fa cas quan reclames, quin és el següent pas recomanat en la unitat?

- a) Deixar-ho estar, perquè reclamar mai funciona.
- b) Demanar el full de reclamacions, un document oficial que tota botiga oberta al públic ha de tindre i donar-te.
- c) Trencar el producte davant del venedor.
- d) Comprar una altra cosa a la mateixa botiga.

8. Què proposa l'economia circular enfront del model lineal d'«usar i tirar»?

- a) Produir i consumir tot el que es puga per a crear ocupació.
- b) Reduir, reutilitzar, reparar i reciclar perquè els materials no acaben al fem.
- c) Comprar sempre productes nous i barats.
- d) Prohibir tot el comerç.

9. Què és la «fast fashion» o moda ràpida?

- a) Roba de luxe que dura tota la vida.
- b) Roba molt barata que canvia cada poques setmanes, que ha disparat el consum de roba i es fa servir poc de temps abans de tirar-la.
- c) Roba fabricada només amb materials reciclats.
- d) Roba de segona mà venuda en mercats ambulants.

10. La garantia legal d'un producte nou l'assumeix el fabricant, no la botiga on el vas comprar.

Vertader ☐ Fals ☐

11. Una dessuadora costa 40 € i està rebaixada un 30 %. Quant pagues finalment, en €?

Resposta: _____ €

12. Emparella cada situació de consum amb el que la descriu:

1. Esperar 24 hores abans de comprar un capritx
_____	a) Publicitat que crea urgència
2. Un anunci amb Només hui, últimes unitats
_____	b) Economia circular
3. Un influencer que recomana un producte pagat sense avisar _____	c) Publicitat encoberta (il·legal)
4. Reduir, reutilitzar, reparar i reciclar _____	d) Consum intel·ligent

UNITAT 4

CAS

50 min · 1 sessió · parelles amb posada en comú en grup classe

La caça del frau: és de veritat el meu banc qui m'escriu?

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.1 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau CD, CPSAA, CC

MATERIALS: Fitxa amb els cinc missatges anonimitzats (una per parella, inclosos en esta activitat) · Taula de respostes: frau o legítim? / senyals / què faig · Pissarra per al recompte final

Plantejament

Els diners ja quasi no es toquen: viatgen pel mòbil en targetes, Bizum i apps del banc. Això és molt còmode, però ha obert la porta a un munt d'enganyos que busquen furta-vos els diners o les claus. La unitat ha explicat què és el phishing i com protegir-se; esta activitat vos posa davant **cinc missatges reals** de l'estil dels que rep qualsevol, perquè practiqueu el més útil: parar-se un segon i decidir si punxar o no.

L'objectiu no és espantar-se, sinó entrenar l'ull. Qui sap reconèixer els cinc senyals d'alarma del frau digital no hi caurà, per molt ben fet que estiga l'engany.

Objectius didàctics

- Reconèixer els senyals típics del frau digital (urgència, errors de redacció, enllaços rars, petició de claus, remitent sospitosos).
- Distingir un missatge legítim d'un intent de phishing amb exemples pròxims.
- Decidir l'acció correcta davant un missatge sospitosos (no punxar, no donar claus, verificar pel canal oficial).
- Aplicar les normes bàsiques de seguretat amb mitjans de pagament digitals.

El cas: cinc missatges al teu mòbil

Els missatges són **realistes però inventats** per a l'activitat. Cap entitat real ha enviat estos textos.

1. **SMS:** “BANC: Hem detectat un accés no autoritzat. Confirma les teues dades en les pròximes 2h o el teu compte serà bloquejat: <http://seguridad-banco-cliente.info>”
2. **Notificació Bizum:** “Has rebut un Bizum de 15 € de Laura Pérez. Concepte: entrades concert.”
3. **Correu:** “Estimat client, la seua targeta a sigut suspesa. Pinche ací per a reactivar-la i introduïsca el seu PIN complet i CVV.”
4. **SMS:** “El teu comanda de Correus no s'ha pogut entregar. Paga 1,79 € de duana ací: bit.ly/corr-eos-pago”
5. **App del banc:** “Tens un càrrec de 42,90 € en la teua targeta acabada en 4417. Si no el reconeixes, obri'l des de l'app.”

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda els cinc senyals d’alarma del frau vistos en la unitat i repartix la fitxa.
2. **(20 min) Investigació en parelles.** Per a cadascun dels cinc missatges, la parella completa la taula:

MISSATGE	FRAU O LEGÍTIM?	SENYALS QUE EL DELATEN	QUÈ FAIG?
1			
2			
3			
4			
5			

Regla d’or: davant el dubte, **mai es punxa l’enllaç ni es donen claus**; es verifica entrant un mateix a l’app oficial o telefonant al número que ve en la targeta.

3. **(15 min) Posada en comú.** Cada missatge es comenta en classe. Es vota a mà alçada “frau” o “legítim” abans de revelar la resposta. El professor destaca les pistes: la urgència de l’1, les faltes d’ortografia del 3 (“clietne”, “a sigut”), l’enllaç escurçat del 4, i per què el 2 i el 5 són legítims (no demanen claus ni fiquen pressa).
4. **(10 min) Tancament.** Cada estudiant escriu la seua pròpia **regla personal antifrau** en una frase per a apegar-la a la funda del mòbil. Exemples reals que ixen en classe: *“Cap banc em demanarà mai el PIN per un enllaç”* o *“Si tinc pressa, és trampa: respire i entre jo a l’app”*.

Per al professorat

Solució orientativa: **1, 3 i 4 són frau** (phishing i smishing); **2 i 5 són legítims** (no demanen claus ni dades, sols informen). El missatge 5 és el més interessant per a debatre, perquè pareix alarmant però és just el que fa un banc de veritat: avisar sense demanar res. Insistix que el senyal definitiu és **em demanen claus o que punxe amb urgència?** Si la resposta és sí, és trampa.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Classificació correcta	Encerta frau/legítim en almenys 4 dels 5 missatges	30 %
Senyals detectats	Identifica les pistes concretes que delaten cada engany	35 %
Acció correcta	Proposa la resposta segura (no punxar, verificar pel canal oficial)	25 %
Regla personal	Formula una norma antifrau clara i aplicable	10 %

EXERCICI

50 min · 1 sessió · individual

Quant costa pagar a terminis? El preu del crèdit

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.1 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau STEM, CD, CPSAA

Plantejament

“Endur-te'l hui i paga en 12 còmodes terminis.” Esta frase apareix per tot arreu: en les botigues, en les apps de mòbil, en els anuncis. Sona bé, perquè t'endús alguna cosa sense tindre tots els diners. Però hi ha una lletra menuda: quasi sempre acabes pagant més que si pagares de colp. Eixa diferència té nom: interessos, i són el preu dels diners prestats.

En esta unitat has après què són els diners i els mitjans de pagament. Ací et toca calcular, amb números reals, quant costa de veritat pagar a terminis. Vas a descobrir què és la TAE (eixe percentatge que la publicitat amaga) i per què els diners prestats mai són gratis. No per a espantar-te amb el crèdit, sinó perquè sàpies decidir quan val la pena i quan no.

Objectius didàctics

- Diferenciar el pagament al comptat del pagament a terminis o ajornat.
- Calcular el cost total d'una compra finançada i els interessos pagats de més.
- Entendre què indica la TAE i per què servix per a comparar préstecs.
- Valorar quan convé pagar a terminis i quan és millor esperar i estalviar.

Passos

1. **(10 min) Enquadrament.** El professor explica amb un exemple en la pissarra la diferència entre pagar al comptat i a terminis, i introduïx la idea d'**interés** (el que pagues de més per no tindre els diners ara) i de **TAE** (el percentatge anual que resumix el cost real d'un préstec: a major TAE, més car).
2. **(15 min) Bloc A — el mòbil a terminis.** Resolen el cas:
 - Un mòbil costa **300 € al comptat**.
 - A terminis: **12 quotes de 28 €** al mes.
 - Calculen: quant paguen en total a terminis? Quant paguen **de més** respecte al comptat? Quin percentatge suposa eixe extra sobre el preu al comptat?
3. **(15 min) Bloc B — comparar ofertes.** Amb una taula de tres finançaments distints del mateix producte (distintes quotes i terminis), ordenen de més barata a més cara segons el que es paga en total, i comproven que l'oferta amb la quota mensual més baixa **no** sol ser la més barata (perquè dura més mesos).
4. **(5 min) La trampa del “sense interessos”.** El professor explica que de vegades “0 % d'interessos” és real, però altres vegades el producte ja ve amb el preu inflat o amaga comissions. Regla: *sempre comparar el preu total a terminis amb el preu al comptat*.
5. **(5 min) Tancament.** Cada estudiant escriu la conclusió en una frase: *pagar a terminis em convé quan _____ i no em convé quan _____*. Posada en comú ràpida.

Per al professorat

El concepte clau que costa és que la quota baixa enganya: molts triaran per instint la quota mensual més xicoteta. Demostra-ho amb el bloc B multiplicant quota per nombre de mesos davant d'ells. No demonitzes el crèdit (de vegades és necessari i raonable); l'objectiu és que sàpien calcular el seu cost i decidir amb criteri. Si tens temps, connecta amb la unitat 5: pagar a terminis compromet el pressupost dels mesos següents.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Càlcul del cost total	Suma bé les quotes i troba el total a terminis	30 %
Interessos pagats de més	Calcula correctament la diferència amb el comptat	30 %
Comparació d'ofertes	Ordena els finançaments per cost real, no per quota	25 %
Conclusió raonada	Formula amb criteri quan convé pagar a terminis	15 %

DINÀMICA

55 min · 1 sessió · grup classe per rondes, amb targetes individuals

Del troc al Bizum: la dinàmica de la història dels diners

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.1 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau CCL, STEM, CPSAA, CCEC

MATERIALS: Targetes de productes per a repartir (cada estudiant rep un bé que té i un altre que vol) · Un grapat d'objectes que faran de mercaderia-diners (per exemple, clips o fesols) · Fitxes o monedes de joc per a la ronda dels diners metàl·lics · Pissarra per al cronòmetre de cada ronda

Plantejament

Per què existixen els diners? No és una pregunta tonta: durant milers d'anys les persones van viure sense ells. Per a entendre de veritat què són els diners, el millor és viure el problema que van vindre a resoldre. En esta dinàmica la classe sencera reviurà la història dels diners en quatre rondes, intentant en cadascuna aconseguir el que necessita.

Començareu amb el troc (canviar coses per coses) i comprovareu el difícil i lent que és. Després apareixerà una “mercaderia-diners”, després els diners metàl·lics i, per fi, els diners digitals. En cada salt sentireu com el problema es fa més fàcil. En acabar entendreu, sense memoritzar res, quines funcions complixen els diners i per què van ser un dels grans invents de la humanitat.

Objectius didàctics

- Comprendre per què van sorgir els diners a partir de les dificultats del troc.
- Reconèixer les funcions dels diners (mitjà de pagament, mesura de valor, depòsit de valor).
- Ordenar l'evolució dels diners: troc, mercaderia-diners, diners metàl·lics, diners digitals.
- Viure i verbalitzar els avantatges de cada forma de diners sobre l'anterior.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament i repartiment.** El professor repartix a cada estudiant una targeta amb **un producte que té** (per exemple, “tens pomes”) i **un altre que necessita** (“vols un pa”). Ningú pot aconseguir el que vol sense intercanviar amb altres.
2. **(10 min) Ronda 1 — el troc.** Tenen cinc minuts per a aconseguir el que necessiten canviant coses per coses, sense diners. La majoria no ho aconseguirà: per a canviar pomes per pa, cal trobar algú que tinga pa i vulga pomes just alhora (la “doble coincidència de necessitats”). El professor compta quants ho van aconseguir.

3. **(10 min) Ronda 2 — la mercaderia-diners.** Ara es repartix a cadascú la mateixa quantitat d'un objecte comú (clips o fesols) que tots accepten com a pagament. Repetixen l'intercanvi. De sobte és molt més fàcil: ja no cal la doble coincidència.
4. **(10 min) Ronda 3 — els diners metàl·lics.** Es canvien els clips per monedes de joc amb valors distints. El professor introdueix una compra amb “canvi” (pagar amb una moneda gran i tornar). Apareix la idea de mesura de valor: els diners posen preu a les coses.
5. **(10 min) Ronda 4 — els diners digitals.** Sense objectes: el professor porta un “compte” en la pissarra i els pagaments es fan anotant (simulant un Bizum o una targeta). Es comenta què es guanya (rapidesa, no portar efectiu) i quina precaució cal (seguretat, no veure els diners eixir).
6. **(10 min) Tancament.** En la pissarra es construeix entre tots la línia del temps dels diners i s'anoten les **tres funcions** que han viscut: servixen per a pagar, per a mesurar el valor de les coses i per a guardar valor per a més avant.

Per al professorat

El moment pedagògic clau és la frustració de la ronda 1: no la talles abans d'hora, deixa que senten l'ineficient que és el troc. Eixe “quina ràbia” és el que fa que valoren els diners. Si la classe és gran, fes les rondes per grups alhora. En la ronda 4, aprofita per a enllaçar amb l'activitat del frau digital de la unitat: els diners que no es veuen també cal protegir-los.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Participació en les rondes	Intercanvia activament en cada fase	25 %
Comprensió del troc	Explica per què el troc és difícil (doble coincidència)	25 %
Funcions dels diners	Identifica les tres funcions dels diners en el tancament	30 %
Evolució ordenada	Ordena bé les etapes en la línia del temps	20 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Per què un bitllet de 10 € val 10 €, segons la unitat?

- a) Perquè el paper del bitllet val exactament 10 €.
- b) Perquè tots confiem que el pròxim comerç l'acceptarà: els diners són un acord de confiança.
- c) Perquè el banc et dona or a canvi.
- d) Perquè ho decidix cada botiga pel seu compte.

2. Quin d'estos és un dels problemes del bescanvi que va resoldre els diners?

- a) Que era massa ràpid.
- b) La coincidència de desitjos: que cadascú tinga el que l'altre vol, els dos alhora.
- c) Que es cobraven massa impostos.
- d) Que no existien els bancs.

3. Quines són les tres funcions dels diners?

- a) Comprat, vendre i prestar.
- b) Mitjà de pagament, unitat de compte i dipòsit de valor.
- c) Efectiu, targeta i Bizum.
- d) Estalviar, gastar i invertir.

4. Poder posar preu a un mòbil (300 €), una samarreta (20 €) i una hora de treball (8 €) en la mateixa escala és la funció dels diners anomenada...

- a) Mitjà de pagament.
- b) Unitat de compte.
- c) Dipòsit de valor.
- d) Bescanvi.

5. Quina és la diferència principal entre una targeta de dèbit i una de crèdit?

- a) La de dèbit és de plàstic i la de crèdit de metall.
- b) Amb la de dèbit gastes els diners que ja tens al teu compte; amb la de crèdit el banc t'avança diners que tornes després.
- c) La de crèdit només servix per internet.
- d) La de dèbit cobra sempre interessos molt alts.

6. Què és Bizum?

- a) Una moneda nova del Banc Central Europeu.
- b) Un servei espanyol, creat en 2016 per la majoria dels bancs, per a enviar diners de mòbil a mòbil fent servir el número de telèfon.
- c) Una botiga en línia.
- d) Un tipus de targeta de crèdit.

7. Quina d'estes tres coses fa un banc?

- a) Fabrica bitllets i monedes.
- b) Guarda els diners dels estalviadors, presta part d'eixos diners a qui els necessita i mou diners (transferències, pagaments).
- c) Cobra els impostos de l'Estat.
- d) Fixa el preu de tots els productes.

8. Què és el phishing?

- a) Un tipus de targeta de crèdit per a jóvens.
- b) Un engany en què un correu o SMS imita el teu banc o una empresa i, amb un enllaç, et porta a una web falsa que et demana les claus.
- c) Una comissió que cobra el banc.
- d) Un descompte en compres per internet.

9. En el «timo del Bizum a l'inrevés» per una venda de Wallapop, algú que diu que et va a pagar t'envia en realitat una sol·licitud de cobrament. Què passa si l'acceptes sense mirar?

- a) Reps els diners correctament.
- b) En compte de rebre diners, els pagues tu.
- c) El banc bloqueja l'operació automàticament.
- d) No passa res, perquè Bizum és reversible.

10. Quina d'estes regles de seguretat digital és correcta?

- a) El teu banc et demanarà les claus per SMS si hi ha una emergència.
- b) El teu banc mai et demana les claus per missatge, correu ni telèfon: si algú te les demana, és un frau.
- c) Convé fer servir com a PIN la teua data de naixement per a no oblidar-la.
- d) És segur polsar els enllaços de missatges inesperats si semblen de Correus.

11. Amb una targeta de dèbit pots gastar més diners dels que tens al teu compte, perquè el banc te'ls avança.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Emparella cada funció o mitjà amb el que li correspon:

1. Pagar el pa a la fleca _____	a) Unitat de compte
2. Posar preu a tot en euros per a comparar _____	b) Bizum
3. Guardar diners per a més avant _____	c) Mitjà de pagament
4. Enviar diners de mòbil a mòbil amb el telèfon _____	d) Dipòsit de valor

EXERCICI

50 min · 1 sessió · individual amb tancament en parelles

El meu primer pressupost: on se me'n van els diners de la paga

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.2 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau STEM, CD, CPSAA

MATERIALS: Plantilla de pressupost mensual (ingressos / despeses fixes / despeses variables / estalvi) · Calculadora del mòbil · Historial de Bizum o de l'app del banc de l'últim mes (opcional i voluntari)

Plantejament

La pregunta de la unitat no és *quant tinc*, sinó *on se me'n va*. Qui al final de la setmana no sap en què va gastar els 20 € del dilluns no té un problema de diners, té un problema de control. Este exercici ho arregla: vas a fer el teu **primer pressupost mensual real**, amb els teus números de veritat, no amb xifres inventades per a quedar bé.

Després de saber on van els teus diners, vas a fer un pas més: posar-te un **objectiu d'estalvi** concret (unes sabatilles, un videojoc, una entrada) i calcular quants mesos tardaries a aconseguir-lo amb el teu estalvi real. L'important és que l'exercici et servisca la setmana que ve, no per a l'examen.

Objectius didàctics

- Elaborar un pressupost mensual senzill separant ingressos i despeses.
- Distingir despeses fixes de despeses variables, i necessitats de desitjos, amb exemples propis.
- Calcular l'estalvi com a diferència positiva entre ingressos i despeses.
- Comparar el repartiment propi amb la regla orientativa 50-30-20 i detectar on es desvia.
- Fixar un objectiu d'estalvi realista i planificar com aconseguir-lo.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda l'estructura del pressupost i la regla 50-30-20 (50 % necessitats, 30 % desitjos, 20 % estalvi). Repartix la plantilla.
2. **(15 min) Els meus ingressos i les meues despeses de l'últim mes.** Treball individual amb números reals:
 - **Ingressos:** paga, diners d'aniversari, el que es guanya fent una mà.
 - **Despeses fixes:** el que es repeteix cada mes (quota del mòbil, una subscripció, l'abonament de l'autobús si el pagues tu).
 - **Despeses variables:** el que canvia (entrepanes, dades, roba, eixides, micropagaments en jocs). Qui vulga i pugui, mira el Bizum de l'últim mes per a ser realista.
3. **(10 min) El meu estalvi i la regla 50-30-20.** Calcula l'estalvi (ingressos – despeses) i quin percentatge dedica a cada bloc. Ho compara amb 50-30-20 i assenyala la **categoria on més es desvia** i una **despesa formiga** que quasi no notava però suma (eixe refresc diari, eixa app de 0,99 €).

4. **(15 min) El meu objectiu d'estalvi.** Tria un objectiu concret entre 20 € i 200 €.

Completa:

- Cost de l'objectiu: _____ €
- Estalvi mensual real (del pas 3): _____ €
- Mesos necessaris (cost ÷ estalvi): _____ mesos
- Una decisió concreta per a estalviar abans (retallar quina despesa formiga).

5. **(5 min) Tancament en parelles.** Cada parella s'ensenya el seu pla i es pregunta una sola cosa amb honestetat: “*és realista o t'estàs enganyant?*”.

Plantilla del pressupost mensual

BLOC	CONCEPTE	IMPORT (€)
Ingressos	Paga	
	Regals / diners puntuals	
	Xicotets treballs	
	Total ingressos	
Despeses fixes	Quota del mòbil	
	Subscripcions	
	Transport	
	Total despeses fixes	
Despeses variables	Menjar i berenars fora	
	Oci i eixides	
	Roba i capritxos	
	Micropagaments en apps o jocs	
	Total despeses variables	
	ESTALVI (ingressos – despeses)	

Regles de l'activitat

- **Números reals, no ideals.** Si la setmana passada vas gastar 6 € en llepolies, escriu 6, no 2 perquè “ara em controle”.
- **Pagar-se a un mateix primer.** L'estalvi s'aparta així que entra la paga, no amb el que sobre al final.
- **Objectiu que t'abellisca de veritat.** Si el tries perquè queda bé en classe, l'abandones en una setmana.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Pressupost complet i realista	Blocs plens amb imports coherents i sumes correctes	30 %
Classificació de despeses	Distingix bé fixes de variables i necessitats de desitjos	20 %

Càlcul de l'estalvi	Resta correcta, sense inflar l'estalvi	20 %
Comparació 50-30-20	Calcula percentatges i assenyala el major desviament	15 %
Objectiu d'estalvi coherent	Mesos ben calculats i decisió concreta per a accelerar-lo	15 %

CAS

50 min · 1 sessió · individual amb comparació per parelles

El viatge de fi de curs: estalviar per a una meta de veritat

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.2 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau STEM, CPSAA, CE

MATERIALS: Fitxa del cas amb tres metes d'estalvi d'exemple i els seus preus · Plantilla de pla d'estalvi (meta, termini, quota mensual, ajustos) · Calculadora del mòbil

Plantejament

Estalviar “perquè sí” és molt difícil; els diners s'escorren sense adonar-te'n. Estalviar per a **alguna cosa concreta** és molt més fàcil, perquè cada euro que apartes t'acosta a una meta que de veritat t'importa. Eixa és la idea més pràctica d'esta unitat i la que posaràs en marxa hui.

Vas a triar una meta real (un viatge de fi de curs, el mòbil que vols, una consola, unes entrades) i vas a construir un pla d'estalvi de veritat: quant costa, en quants mesos el vols, quant has d'apartar cada mes i quines despeses vas a retallar per a aconseguir-ho. No és un exercici de fantasia: en eixir de classe tindràs un pla que podries començar demà.

Objectius didàctics

- Fixar una meta d'estalvi concreta, amb el seu preu i el seu termini.
- Calcular la quota d'estalvi mensual necessària per a aconseguir una meta.
- Ajustar el pressupost personal retallant despeses per a alliberar capacitat d'estalvi.
- Reconèixer que les metes concretes fan l'estalvi més fàcil que estalviar sense objectiu.

El cas

Tens una meta entre cella i cella. Per exemple: un viatge de fi de curs que costa **240 €** i és d'ací a **8 mesos**. Els teus ingressos són una paga de **20 € al mes** i alguns diners solts en aniversaris. Arribes? Què hauries de canviar per a arribar?

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda la diferència entre estalviar sense rumb i estalviar per a una meta, i introdueix el càlcul de la **quota mensual** = preu de la meta ÷ nombre de mesos. Repartix la fitxa.
2. **(10 min) La meua meta.** Cada estudiant tria una meta real (de la llista o pròpia), anota el seu **preu** i el **termini** en mesos que es dona per a aconseguir-la.
3. **(10 min) Quant al mes?** Calcula la quota d'estalvi mensual que necessita. Després la compara amb el que **realment** pot estalviar al mes (els seus ingressos menys les seues despeses fixes). Apareix quasi sempre un buit: la quota necessària és major que el que pot estalviar.
4. **(15 min) Tancar el buit.** Per a arribar a la meta, l'estudiant decidix com tancar la diferència amb dues palanques:

- **Retallar despeses:** quina despesa xicoteta i repetida pot reduir? (un refresc menys a la setmana, menys compres d'impuls).
 - **Estirar el termini o ajustar la meta:** i si es dona un mes més? o tria una opció més barata? Refà el pla fins que quadre.
5. **(5 min) Comparar per parelles.** En parelles comparen els seus plans: mateixa meta, distints camins. Comenten quina retallada els ha costat més decidir.
6. **(5 min) Tancament.** El professor arreplega la idea clau: estalviar no és tindre molts diners, és **apartar una mica amb un objectiu clar i de manera constant**. Cada estudiant escriu la primera retallada que posarà en marxa esta setmana.

Per al professorat

El descobriment més potent és el “buit” del pas 3: veure que la meta no arriba sols amb desitjar-la obliga a prendre decisions reals. Acompanya qui tinga ingressos molt baixos perquè la meta siga proporcional (no tots poden estalviar 30 €/mes): l'aprenentatge del mètode val igual amb xifres xicotetes. Connecta amb el pressupost de l'activitat existent de la unitat: el pla d'estalvi és la part que mira cap al futur.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Meta i termini definits	Fixa una meta concreta amb preu i termini realistes	20 %
Quota mensual correcta	Calcula bé el que ha d'estalviar cada mes	30 %
Ajust del pressupost	Tanca el buit amb retallades o ajustos raonats	30 %
Compromís final	Concreta una primera retallada aplicable esta setmana	20 %

DEBAT

50 min · 1 sessió · dos equips + observadors, dins del grup classe

Paga fixa o paga per tasques? Debat sobre com es guanyen els diners a casa

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.2 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau CCL, CPSAA, CC

MATERIALS: Pissarra dividida en dues columnes (paga fixa / paga per tasques) · Fitxa amb els arguments de partida i conceptes de la unitat (ingrés, esforç, responsabilitat) · Cronòmetre

Plantejament

Com hauria de donar-se la paga a casa? Hi ha dos grans models i quasi totes les famílies usen un o un altre (o una mescla). Uns donen una **quantitat fixa** cada setmana o cada mes, passe el que passe. Altres paguen **segons les tasques** que fas: ajudar a parar la taula, traure el fem, cuidar un germà. Cada model té defensors i detractors, i darrere de cadascun hi ha una idea distinta sobre els diners, l'esforç i la responsabilitat.

En este debat la classe es dividix en dos equips per a defendre cada model. No es tracta de qui té la paga més alta, sinó de pensar bé què aprén cada persona amb cada sistema: que els diners arriben sols o que cal guanyar-se'ls? que les tasques de casa són un treball o una obligació de tots? Com veuràs, no hi ha resposta única.

Objectius didàctics

- Distingir distintes formes d'obtindre ingressos segons l'esforç i la responsabilitat.
- Construir arguments a favor i en contra d'un model, amb conseqüències concretes.
- Relacionar la forma de guanyar diners amb els valors que transmet (esforç, corresponsabilitat).
- Debatre amb respecte, escoltant i responnent als arguments de l'altre equip.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament i repartiment.** El professor escriu en la pissarra els dos models i assigna per sorteig cada postura a un equip (defenguen la que defenguen, no la que preferisquen). Tres estudiants seran **observadors** i anotaran els millors arguments de cada costat.
2. **(15 min) Preparació.** Cada equip, amb la fitxa davant, prepara:
 - **Tres arguments** a favor del seu model (per exemple, la paga fixa ensenya a pressupostar; la paga per tasques ensenya que els diners es guanyen amb esforç).
 - **Dues respostes** als arguments que esperen del rival.
 - **Una pega** del seu propi model i com la resoldrien (per exemple, “amb la paga per tasques, qui paga per estudiar?”).
3. **(20 min) El debat.** Torns cronometrats: obertura (2 min cadascun), rèpliques (2 min cadascun), preguntes creuades (6 min) i conclusió (1,5 min cadascun). Els observadors anoten, sense participar.
4. **(10 min) Tancament.** Els observadors exposen els dos arguments que els han paregut més sòlids de cada costat. El professor arreplega la idea clau: les dues formes tenen sentit i moltes famílies barregen (una base fixa més extres per col·laborar), i l'important no és el model sinó aprendre a **administrar el que s'ingressa**. Cada estudiant escriu quin model defendria a sa casa i per què.

Per al professorat

Cuida que el debat no es convertisca en comparar quanta paga rep cadascú: redirigix-lo sempre cap als **valors i les conseqüències** de cada model. L'argument més fi que sol eixir és “s'ha de pagar per les tasques de casa, si viure en comú implica col·laborar?”: acull-lo, perquè connecta l'economia amb la corresponsabilitat. Assignar les postures per sorteig evita que tots defenguen la paga que ja tenen.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Qualitat dels arguments	Arguments clars, amb conseqüències concretes	30 %
Connexió amb la unitat	Usa idees d'ingrés, esforç i responsabilitat	25 %
Escolta i rèplica	Respon al que diu el rival, no a un guió fix	25 %
Respecte i temps	Manté el respecte i els torns durant el debat	20 %

EXERCICI

20-30 min · individual · individual

La regla 50/30/20 amb la teua paga: quant estalvies en un any amb interès simple

ENCAIX CURRICULAR · Sabers B.2 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau STEM, CPSAA, CD

Plantejament

Lucía té 15 anys i rep una **paga mensual de 80 €** dels seus pares. També fa algun xicotet encàrrec puntual, però per a este exercici sols compta la paga fixa.

La seua professora d'economia li ha ensenyat la **regla orientativa 50/30/20**:

- **50 %** → despeses de primera necessitat (transport, material escolar, menjar fora de casa).
- **30 %** → desitjos i oci (eixides, roba, streaming, dades del mòbil).
- **20 %** → estalvi.

Lucía obri un compte juvenil al seu banc que li oferix un **2 % d'interès simple anual** sobre el saldo depositat. Decidix ingressar exactament la part d'estalvi en començar cada mes i deixar tots els diners al compte durant un any complet. Al final de l'any el banc li aplica l'interès sobre el total estalviat.

Es demana

1. Aplica la regla 50/30/20 als 80 € de Lucía i calcula quant correspon a cada bloc (necessitats, desitjos i estalvi).
2. Calcula l'**estalvi total acumulat** al cap de 12 mesos (sense comptar interessos encara).
3. Calcula els **interessos** que li abona el banc al final de l'any aplicant la fórmula de l'interès simple: $I = \text{Capital} \times \text{tipus} \times \text{temps}$. Quants diners té Lucía en total en acabar l'any?

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 13 PREGUNTES

1. Què és un pressupost?

- a) Un compte d'estalvi al banc.
- b) Un full on anotes quins diners entren (ingressos) i quins diners ixen (despeses) en un període, normalment un mes.
- c) El sou que cobra una persona adulta.
- d) Una llista de coses que vols comprar.

2. Quines són les tres parts d'un pressupost?

- a) Banc, guardiola i cartera.
- b) Ingressos, despeses i estalvi.
- c) Necessitats, desitjos i capritxos.
- d) Paga, regals i treball.

3. Quina d'estes és una despesa FIXA?

- a) El que gastes en llepolies este mes.
- b) Una subscripció mensual a Spotify si la pagues tu.
- c) Un regal d'aniversari per a un amic.
- d) El que gastes en roba quan hi ha rebaixes.

4. Com es calcula l'estalvi?

- a) $\text{Estalvi} = \text{Despeses} - \text{Ingressos}$.
- b) $\text{Estalvi} = \text{Ingressos} - \text{Despeses}$, quan és positiu.
- c) $\text{Estalvi} = \text{Ingressos} + \text{Despeses}$.
- d) $\text{Estalvi} = \text{tots els diners que reps}$.

5. Què significa «pagar-se a un mateix primer»?

- a) Gastar tots els diners en el que més et ve de gust abans de pagar res més.
- b) Apartar una part per a estalviar tan bon punt entren els diners, abans de començar a gastar.
- c) Cobrar tu abans que els teus amics quan pagueu alguna cosa en grup.
- d) Esperar a veure què sobra a final de mes per a estalviar-ho.

6. Segons la regla 50-30-20, com es repartixen els diners?

- a) 50 % estalvi, 30 % necessitats, 20 % desitjos.
- b) 50 % necessitats, 30 % desitjos, 20 % estalvi.
- c) 50 % desitjos, 30 % estalvi, 20 % necessitats.
- d) 50 % despeses fixes, 30 % impostos, 20 % variables.

7. Què és una «despesa formiga»?

- a) Una despesa enorme que es fa una sola vegada a l'any.
- b) Una despesa xicoteta i repetida (un snack, un micropagament) que a penes es nota però, sumada, suposa molts diners.
- c) Els diners que es gasten en mascotes.
- d) Una despesa fixa com una subscripció.

8. Segons la unitat, quines tres coses té un bon objectiu d'estalvi?

- a) Ser car, llunyà i difícil.
- b) Ser concret, tindre un termini i tindre un pla.
- c) Ser secret, urgent i gran.
- d) Dependre de la sort, d'un regal i d'un premi.

9. Vols uns cascos de 60 € i falten 12 setmanes. Quant necessites apartar cada setmana per a arribar a temps?

- a) 3 € per setmana.
- b) 5 € per setmana.
- c) 6 € per setmana.
- d) 12 € per setmana.

10. Segons la unitat, per què importa que un jove aprenga a gestionar una paga, encara que siga xicoteta?

- a) Perquè com més gran és la paga, millor s'aprén.
- b) Perquè ensenya el mecanisme (els diners són limitats, cada elecció té un cost, apartar hui permet aconseguir alguna cosa demà), i equivocar-se amb 5 € ix més barat que amb una nòmina.
- c) Perquè així no cal estudiar economia mai més.
- d) Perquè les famílies deixen de donar diners als seus fills.

11. Pagar-se a un mateix primer significa esperar a fi de mes i estalviar el que haja sobrat.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Reps 40 € de paga al mes i apliques la regla 50-30-20. Quant hauries d'apartar per a estalvi, en €?

Resposta: _____ €

13. Emparella cada despesa amb el tipus que és:

1. Subscripció mensual a una app que pagues tu _____	a) Despesa variable
2. Comprar llepolies este dissabte _____	b) Despesa fixa
3. Un regal d'aniversari per a un amic _____	c) Despesa variable
4. La quota fixa del gimnàs _____	d) Despesa fixa

UNITAT 6

DINÀMICA

55 min · 1 sessió · grups xicotets (3-4)

Fira d'idees: convertix un problema de l'institut en un negoci

ENCAIX CURRICULAR · Sabers C.1 · Comp. específiques CE5, CE6 · Comp. clau CE, CCL, CPSAA, CCEC

MATERIALS: Una cartolina o full A3 per equip per a la fitxa de la idea · Retoladors de colors · Plantilla amb les cinc preguntes: què, per a qui, com, recursos, forma jurídica · Tres gomets o adhesius per estudiant per a la votació final

Plantejament

Darrere de quasi tot el que uses cada dia hi ha una empresa: algú que un dia va tindre una idea, va organitzar uns recursos i es va arriscar a provar-la. En esta dinàmica vau a fer eixe primer pas, però començant per on s'ha de començar: **no per la idea, sinó pel problema**. Cada equip buscarà un problema real de l'institut o del barri i el convertirà en una idea de negoci senzilla, triant a més quina forma jurídica tindria (autònom, societat o cooperativa).

Al final muntem una xicoteta fira: cada equip ensenya la seua idea en una cartolina i la classe vota amb adhesius les més prometedores. No es tracta de crear l'empresa de l'any, sinó d'entendre que emprendre és **resoldre un problema d'algú**.

Objectius didàctics

- Entendre que una idea de negoci naix d'un problema o necessitat real, no al revés.
- Convertir una idea en un projecte senzill responent a què, per a qui i com.
- Distingir els tipus bàsics d'empresa (autònom, societat, cooperativa) i triar el més adequat.
- Reconèixer els ingredients d'un projecte emprenedor: idea, client, recursos i risc.
- Treballar en equip i presentar una idea de manera clara i breu.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda els ingredients d'un projecte (idea, client, recursos, risc) i les tres formes jurídiques bàsiques. Es formen equips de 3-4.
2. **(10 min) Caçar el problema.** Cada equip apunta **cinc problemes reals** del seu entorn: el bar del pati, l'avorriment en els descansos, els residus, la falta de plans per a jóvens al barri, els llibres usats que ningú aprofita... Dels cinc, en trien **un**.
3. **(20 min) De problema a idea.** L'equip ompli la fitxa en la cartolina responent a cinc preguntes:
 - **Què oferim?** Un bé o un servici que resolga eixe problema.
 - **Per a qui?** Qui és el client concret (no "tot el món").
 - **Com ho fem?** Quins passos bàsics fan falta.
 - **Quins recursos necessitem?** Persones, materials, diners, temps.

- **Quina forma jurídica tindria?** Autònom si és una persona sola, societat si són diversos socis amb diners, cooperativa si la munten entre tots per igual. Justifiquen la tria en una frase. Li posen un nom a l'empresa.

- (15 min) La fira d'idees.** Les cartolines es pengen per l'aula. La mitat de l'equip es queda al costat de la seua cartolina explicant la idea a qui passe; l'altra mitat recorre les altres i repartix els seus gomets en les idees que més el convencen (no es vota la pròpia). Després es canvien els rols.
- (5 min) Recompte i tancament.** Es compten els gomets. Les dues idees més votades expliquen en 30 segons **quin problema resolen i per a qui**. El professor tanca subratllant que les idees guanyadores no solen ser les més originals, sinó les que tenen un **client clar i un problema de veritat**.

Per al professorat

La trampa més habitual és començar per la solució (“volem fer una app”). Quan un equip ho faça, pregunta-li: *quin problema resol eixa app? de qui?* Si no saben respondre, tornen al pas 2. Espenta a concretar el client: “els jóvens” no és un client; “els de 1r i 2n de l'ESO que s'avorrixen al pati de pluja” sí que ho és.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Problema real i ben definit	Parteixen d'un problema concret i observable, no de la solució	25 %
Idea coherent	Què, per a qui i com encaixen entre si	30 %
Forma jurídica justificada	Trien una forma adequada i expliquen per què	20 %
Presentació en la fira	Expliquen la idea amb claredat i brevetat	15 %
Treball en equip	Tots participen en la fitxa i en la fira	10 %

PROJECTE

3-4 sessions + una jornada de venda · grups xicotets (4-5)

Munta la teua miniempresa: del pla a la venda real en una jornada solidària

ENCAIX CURRICULAR · Sabers C.1 · Comp. específiques CE5, CE6 · Comp. clau CE, STEM, CPSAA, CCL

MATERIALS: Plantilla de pla d'empresa (producte, costos, preu, rols, previsió de vendes) · Full de comptes per a registrar despeses i ingressos · Materials del producte triat (segons cada equip) · Caixa per als diners i canvi en efectiu

Plantejament

Una cosa és estudiar què és una empresa i una altra molt distinta és muntar-ne una i vendre de veritat. En este projecte cada equip crea una miniempresa que funciona de principi a fi: tindreu un producte o servici senzill, calculareu quant costa i a quin preu vendre'l, us repartireu els treballs com en una empresa real (producció, vendes, comptes, comunicació) i, el dia clau, muntareu un lloc i vendreu de veritat en una jornada del centre.

El més important no és guanyar molts diners, sinó viure el cicle complet: la idea, la inversió inicial, els costos, el preu, el risc que sobre producte, els comptes finals. En tancar els comptes decidireu què fer amb el benefici (per exemple, una causa solidària del centre). Eixireu sabent, per experiència pròpia, què és emprendre i per què fa respecte.

Objectius didàctics

- Recórrer el cicle complet d'una empresa: idea, costos, preu, venda i resultat.
- Calcular costos, fixar un preu de venda que cobrisca els costos i preveure ingressos.
- Organitzar un equip per funcions, assumint cadascú una responsabilitat.
- Registrar despeses i ingressos i calcular el benefici o la pèrdua real.
- Reflexionar sobre el risc, el treball en equip i el destí del benefici.

Passos

1. **Sessió 1 — La idea i el pla (50 min).** Cada equip tria un producte o servei senzill i barat de produir (llimonada i galetes, marcapàgines, un servei d'embolcall de regals, polseres, una "tombola" de manualitats). Ompli el pla d'empresa: què venen, a qui, què necessiten comprar i quant costa cada unitat.
2. **Sessió 2 — Costos i preu (50 min).** L'equip calcula el **cost per unitat** (tot el que gasten dividit entre les unitats que faran), fixa un **preu de venda** que cobrisca eixe cost i deixi un xicotet marge, i fa una **previsió**: si venen tot, quant ingressen? i si sols venen la mitat? Reparteixen els **rols**: producció, vendes, comptes i comunicació (cartell del lloc).
3. **Fora de l'aula — Preparació.** Cada equip prepara el producte i el cartell. La inversió inicial ha de ser molt xicoteta (acordada amb el professor); ningú ha de gastar diners importants.
4. **La jornada de venda.** Es munten els llocs en un espai del centre (pati, jornada de portes obertes). Cada equip ven el seu producte, atén els clients, dona el canvi i anota cada venda en el seu full de comptes.
5. **Sessió 3 — Tancar els comptes (50 min).** Cada equip suma els seus **ingressos**, resta les seues **despeses** i calcula el seu **benefici o pèrdua**. Compara el resultat real amb la previsió: van encertar? què va fallar? Decidixen, de manera acordada, què fan amb el benefici (tornar la inversió i donar la resta, per exemple).
6. **Tancament i presentació (dins de la sessió 3).** Cada equip conta a la classe en dos minuts: què van vendre, quant van guanyar o perdre i la lliçó més important que s'enduen.

Per al professorat

Mantín la inversió inicial mínima i supervisada: el projecte no pot dependre de la butxaca de les famílies. L'aprenentatge més fort apareix quan alguna cosa **no** ix com esperaven (sobra producte, el preu era baix, un client volia fiat): no ho evites, és or pedagògic. Coordina la jornada de venda amb el centre i, si és possible, acorda per endavant un fi solidari per als beneficis, que dona sentit a l'esforç. Insistix que la pèrdua també és un resultat vàlid i molt instructiu.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Pla d'empresa	Producte, costos i preu ben plantejats	25 %
Càlcul de costos i preu	Fixa un preu que cobrix costos amb marge raonable	20 %
Organització per rols	L'equip es repartix funcions i tots complixen la seua	20 %
Comptes finals	Calcula bé el benefici o pèrdua i el compara amb la previsió	20 %
Reflexió final	Extrau una lliçó clara de l'experiència	15 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Què és una empresa?

- a) Un edifici gran amb moltes oficines.
- b) Una organització que combina recursos (persones, diners, màquines, coneixement) per a produir béns o serveis i vendre'ls.
- c) Una persona que només compra coses.
- d) Una institució de l'Estat que cobra impostos.

2. Què és el benefici d'una empresa?

- a) Tots els diners que ingressa per les seues vendes.
- b) El que li queda després de pagar totes les despeses (sous, materials, local, llum).
- c) Els diners que rep de l'Estat.
- d) El nombre de productes que ven.

3. Segons la unitat i l'INE, com és l'empresa espanyola típica?

- a) Una gran multinacional amb milers d'empleats.
- b) Molt xicoteta: més de la meitat de les empreses no tenen ni un sol empleat (una persona treballant pel seu compte).
- c) Una fàbrica del sector industrial.
- d) Una empresa pública de l'Estat.

4. Què caracteritza un autònom (empresari individual)?

- a) Que repartix les decisions amb molts socis.
- b) Que una sola persona munta i porta la seua activitat, pren totes les decisions i assumix tot el risc.
- c) Que mai pot guanyar diners.
- d) Que pertany sempre a una cooperativa.

5. Quina és la regla característica d'una cooperativa?

- a) Mana més qui més diners ha posat.
- b) «Una persona, un vot»: tots els socis decidixen per igual, pose molt o pose poc.
- c) Només decidix el fundador.
- d) Les decisions les pren l'Estat.

6. Què és l'economia social?

- a) Les empreses que només venen per internet.
- b) Un conjunt d'empreses i organitzacions (cooperatives, associacions, fundacions) que posen les persones per davant del benefici i solen reinvertir el que guanyen en la seua missió.
- c) Les empreses que més beneficis repartixen entre els seus amos.
- d) Les ajudes que dona l'Estat a les famílies.

7. Quins són els tres ingredients d'emprendre?

- a) Sort, diners i contactes.
- b) Iniciativa, organització de recursos i risc.
- c) Estudis, experiència i edat.
- d) Idea, oficina i empleats.

8. Segons els estudis citats en la unitat, com són la majoria de les empreses que sobreviuen diversos anys?

- a) Creades per un geni solitari d'uns 20 anys.
- b) Creades per equips de dos a quatre persones, i l'edat mitjana de qui funda una empresa d'èxit ronda els 45 anys.
- c) Creades sempre per una sola persona molt rica.
- d) Creades per l'Estat.

9. Què és una idea de negoci?

- a) Qualsevol disseny de guanyar diners ràpid.
- b) Una manera de resoldre un problema o cobrir una necessitat d'algú disposat a pagar per això.
- c) Un préstec que demana una empresa.
- d) El nom d'una empresa.

10. En convertir una idea en projecte, per què no servix dir que el teu producte és «per a tot el món»?

- a) Perquè la llei ho prohibeix.
- b) Perquè com més clar tingues a qui t'adrees (el teu client), millor: no és el mateix un servei per a estudiants que per a persones majors.
- c) Perquè així pagues menys impostos.
- d) Perquè els productes només es poden vendre a una persona.

11. El benefici d'una empresa és tots els diners que ingressa en vendre els seus productes.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Emparella cada concepte amb el que li correspon:

1. Una sola persona munta la seua activitat i assumix tot el risc _____	a) Els tres ingredients d'emprendre
2. Una persona, un vot _____	b) Autònom
3. Iniciativa, organització de recursos i risc _____	c) Una idea de negoci
4. Resoldre un problema pel qual algú pagaria _____	d) Cooperativa

UNITAT 7

EXERCICI

55 min · 1 sessió · individual amb revisió creuada en parelles

El meu primer currículum: el paper que obri la porta del treball

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Empleo y desempleo, Derechos laborales básicos, Búsqueda del primer empleo · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** CCL, CPSAA, CE

MATERIALS: Plantilla de currículum vitae senzill (dades, formació, habilitats, experiències, idiomes) · Llista d'exemple d'un lloc al qual optar (monitor de campament, repartidor, dependent de cap de setmana) · Fitxa de revisió del 'reclutador' amb 5 preguntes

Plantejament

Passaràs bona part de la teua vida treballant, i el primer paper que et demanaran quasi sempre és el mateix: el **currículum**. La pega és que amb 14 o 15 anys pareix que no tens res a posar (“si no he treballat mai, què escric?”). Fals. Tens formació, idiomes, coses que se’t donen bé i experiències informals que compten més del que creus: cuidar els teus cosins, ajudar en el negoci familiar, portar les xarxes d’un equip, fer de monitor en un campament.

Este exercici t’ensenya a muntar el teu primer CV de veritat, ordenat i honest, i a revisar-lo amb ulls de qui contracta. És d’eixes coses que d’ací a dos o tres anys agrairàs haver fet ja.

Objectius didàctics

- Elaborar un primer currículum vitae senzill amb els seus apartats bàsics.
- Reconèixer que la formació, les habilitats i les experiències informals també són valuoses per a un CV.
- Adaptar el CV al lloc al qual s’opta, destacant el més rellevant.
- Revisar críticament un CV alié detectant el que ajuda i el que sobra.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda l’estructura d’un CV vista en la unitat i repartix la plantilla i la llista de llocs d’exemple. Cada estudiant tria **un lloc** al qual voldria optar (monitor de campament d’estiu, repartidor de cap de setmana, dependent en una botiga els dissabtes).
2. **(20 min) Redacció del CV.** Treball individual omplint la plantilla:
 - **Dades de contacte:** nom, edat, població, correu seriós (res de “gamerxxx2010@...”), telèfon.
 - **Formació:** curs actual, idiomes i nivell, cursos o títols (carnet de socorrista, mecanografia, el que tinga).
 - **Habilitats:** tres o quatre coses que se li donen bé i servixen per a eixe lloc (responsable, bon tracte amb xiquets, ordenat, ràpid aprenent).
 - **Experiències:** encara que siguin informals (cuidar germans, ajudar en un negoci familiar, voluntariat, portar l’equip de futbol). Si no n’hi ha cap de laboral, es posen estes amb honestedat.

- **Altres:** disponibilitat, carnet, aficions que diguen alguna cosa útil.

- (15 min) Adaptar al lloc.** Cada estudiant repassa el seu CV i **subratlla el que més interessa per al lloc triat**. Si es presenta a monitor de campament, destaca el tracte amb xiquets; si és repartidor, la responsabilitat i la puntualitat. El que no aporte res al lloc, ho lleva.
- (10 min) El reclutador.** Intercanvi de CV en parelles. Cadascú fa de **reclutador** del CV del company i respon a la fitxa de revisió:
 - S'entén en 30 segons a quin lloc es presenta?
 - Hi ha algun error d'ortografia o un correu poc seriós?
 - Què és el millor que ofereix esta persona?
 - Què sobra o no s'entén?
 - El cridaries per a una entrevista? Per què?
- (5 min) Tancament.** Cada estudiant apunta **una millora** que li ha suggerit el seu reclutador i la corregix.

Per al professorat

El bloqueig típic és “no tinc experiència”. Insistix que tota experiència informal compta si es conta bé, i que a esta edat el que es valora és l'actitud, no el currículum professional. Recorda també la importància del **correu seriós** i de l'ortografia: un CV amb faltes es descarta abans de llegir-lo. La revisió creuada com a “reclutador” és el que més enganxa; sol generar consells molt bons entre iguals.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
CV complet i ordenat	Tots els apartats plens i ben estructurats	30 %
Aprofitar l'informal	Sap convertir experiències no laborals en mèrits	25 %
Adaptació al lloc	Destaca el rellevant per al lloc triat	20 %
Cura i ortografia	Sense faltes, correu seriós, presentació neta	15 %
Revisió com a reclutador	Aporta una revisió útil al company	10 %

DEBAT

55 min · 1 sessió · dos equips + jurat, dins del grup classe

Ens llevaran els robots el treball? Debat sobre el futur de l'ocupació

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Empleo y desempleo, Derechos laborales básicos, Búsqueda del primer empleo · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** CCL, CD, CC, CE

MATERIALS: Pissarra dividida en dues columnes (destruïx ocupació / transforma ocupació) · Fitxa amb exemples de professions que han desaparegut, que han nascut i que han canviat · Cronòmetre

Plantejament

Quan d'ací a uns anys busqueu treball, el món laboral no s'assemblarà al dels vostres pares. Hi ha caixers automàtics on abans hi havia caixers, apps que fan el que feia una agència, i intel·ligència artificial que escriu, dibuixa i tradueix. La pregunta del milió és: la tecnologia us llevarà el treball o simplement canviarà el tipus de treball que fareu?

Hi ha bons arguments als dos costats. És veritat que moltes tasques s'automatitzen i alguns oficis desapareixen. També és veritat que cada gran avanç ha creat treballs que abans no existien (ningú era programador fa 100 anys). En este debat la classe defén les dues postures per a entendre el canvi sense por però sense ingenuïtat, i per a descobrir quines competències us convé cuidar perquè cap robot us les lleve.

Objectius didàctics

- Relacionar el canvi tecnològic amb l'aparició i desaparició de professions.
- Construir arguments sobre el futur de l'ocupació amb exemples concrets.
- Identificar competències humanes difícils d'automatitzar (creativitat, tracte amb persones, criteri).
- Debatre amb respecte sobre un tema obert, escoltant i responent al rival.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament i repartiment.** El professor escriu la pregunta i mostra tres exemples: una professió quasi desapareguda, una que ha nascut fa poc i una que ha canviat molt. Assigna per sorteig cada postura a un equip.
2. **(15 min) Preparació.** Cada equip prepara, amb la fitxa:
 - **Tres arguments** de la seua postura ("la tecnologia destrueix ocupació" / "la tecnologia transforma l'ocupació").
 - **Dos exemples reals** de professions (que han desaparegut o que han nascut).
 - **Una resposta** al millor argument del rival.
3. **(20 min) El debat.** Torns cronometrats: obertura (2 min), rèpliques (2 min), preguntes creuades (6 min) i conclusió (1,5 min). Un jurat de tres estudiants anota els millors arguments i els exemples més encertats.
4. **(15 min) Veredict i mapa de competències.** El jurat exposa els arguments més sòlids. El professor tanca amb la idea matisada: la tecnologia **destrueix unes tasques i en crea altres**, i el que protegeix una persona no és un ofici concret sinó les seues competències. Entre tota la classe construeixen en la pissarra una llista de **competències difícils d'automatitzar** (treballar amb persones, resoldre problemes nous, crear, decidir amb criteri, treballar en equip). Cada estudiant assenyalava una que vol desenvolupar.

Per al professorat

És un debat sense resposta tancada, i això és el valuós: l'objectiu no és guanyar, sinó que ixquen amb una visió matisada i sense por paralitzant. Evita les profecies catastròfiques i les ingènues per igual. El tancament amb les competències humanes és el més útil per a ells: convertix un tema abstracte en una decisió personal ("què cultive jo?"). Connecta amb la unitat 9 si sorgix el debat sobre ocupacions verdes.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Qualitat dels arguments	Arguments clars recolzats en exemples reals	30 %
Exemples de professions	Aporta casos encertats d'oficis que canvien	25 %
Escolta i rèplica	Respon al que diu el rival, no a un guió fix	25 %

CAS

50 min · 1 sessió · parelles

La nòmina de Laura: per què cobre menys del que posa el meu contracte?

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Empleo y desempleo, Derechos laborales básicos, Búsqueda del primer empleo · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** STEM, CD, CPSAA, CC

MATERIALS: Fitxa amb una nòmina senzilla i simplificada d'exemple · Full de preguntes guiades sobre la nòmina · Calculadora del mòbil

Plantejament

Laura té 18 anys i acaba de començar el seu primer treball d'estiu. En el seu contracte posa que cobrarà 1.000 € al mes, però quan li arriba el primer ingrés al banc, són 880 €. L'han enganyada? No: és el normal, i entendre-ho és una de les coses més útils que et pot ensenyar esta unitat abans que et passe a tu.

Entre el que posa el contracte (el salari **brut**) i el que arriba al banc (el salari **net**) hi ha uns descomptes: les **cotitzacions a la Seguretat Social** i la **retenció d'IRPF**. No són diners que es perden: les cotitzacions et donen dret a sanitat, a atur i a una pensió el dia de demà, i l'IRPF és l'impost que paguem tots segons el que guanyem. En este cas vas a llegir la nòmina de Laura com es llig de veritat i a descobrir on va cada euro.

Objectius didàctics

- Diferenciar el salari brut del salari net.
- Identificar els principals descomptes d'una nòmina (cotitzacions i retenció d'IRPF).
- Comprendre que eixos descomptes financen drets i servicis (sanitat, atur, pensions).
- Llegir i interpretar una nòmina senzilla.

El cas

La nòmina (simplificada) de Laura:

CONCEPTE	IMPORT
Salari brut	1.000 €
Cotització a la Seguretat Social (treballador)	-65 €
Retenció d'IRPF	-55 €
Salari net (el que cobra)	880 €

Passos

- (10 min) Enquadrament.** El professor explica amb la nòmina de Laura en la pissarra la diferència entre **brut** (el que l'empresa paga per tu) i **net** (el que reps), i què són les dues grans partides que es descompten: cotitzacions (van a la Seguretat Social) i retenció d'IRPF (a Hisenda).
- (15 min) Llegir la nòmina.** En parelles, responen sobre la fitxa:
 - Quant cobra Laura en brut i quant en net?

- Quant li descompten en total? Quin percentatge del brut suposa?
 - D'eixe descompte, quant va a la Seguretat Social i quant a Hisenda?
3. **(10 min) On van els meus diners?** Per cada partida descomptada, escriuen què reben a canvi: les cotitzacions (sanitat pública, prestació per desocupació, futura pensió) i l'IRPF (servicis públics com educació, carreteres, bombers). Connecta amb la unitat 8.
4. **(10 min) Canvia el sou.** El professor planteja: *si Laura cobrara 1.500 € de brut, li descomptarien més o menys?* Raonen que com més es guanya, més es cotitza i més IRPF es reté (el que més guanya aporta més). No fa falta calcular-ho exacte, sols entendre la lògica.
5. **(5 min) Tancament.** Cada estudiant escriu en una frase què li dirà a un amic que es queixe que “li lleven part del sou”. Posada en comú breu.

Per al professorat

La confusió més comuna és creure que els descomptes són “diners perduts” o un abús. El pas 3 és el cor de l'activitat: que vegem el descompte com una contribució que torna en forma de drets canvia per complet la seua mirada sobre els impostos. Mantín les xifres simplificades i realistes; l'objectiu no és dominar el càlcul de l'IRPF sinó comprendre la lògica brut-net. És un pont natural cap a la unitat 8 (sector públic i impostos).

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Brut i net	Distingix i calcula bé brut, net i descomptes	30 %
Identificació de partides	Reconeix cotitzacions i IRPF i a qui van	30 %
Contrapartides	Explica quins drets i servicis financen els descomptes	25 %
Raonament del tancament	Argumenta amb sentit la idea de contribució	15 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 13 PREGUNTES

1. Quina és la diferència entre «treball» i «ocupació»?

- a) Són exactament el mateix.
- b) El treball és qualsevol activitat útil (es pague o no); l'ocupació és el treball que es fa a canvi d'una remuneració.
- c) L'ocupació no necessita esforç i el treball sí.
- d) El treball només el fan els autònoms.

2. Segons el càlcul oficial, qui compta com a persona desocupada (aturada)?

- a) Qualsevol persona que no tinga ocupació, inclosos els estudiants i els jubilats.
- b) Qui no té ocupació, està disponible per a treballar i ha buscat treball de manera activa.
- c) Només qui cobra una prestació per desocupació.
- d) Qui treballa menys de 40 hores a la setmana.

3. Com es calcula la taxa d'atur?

- a) Persones aturades dividit per tota la població, per 100.
- b) Persones aturades dividit per la població activa, per 100.
- c) Persones amb ocupació dividit per la població activa, per 100.
- d) Persones aturades dividit per les persones amb ocupació, per 100.

4. Què caracteritza el treball per compte propi (autònom)?

- a) Treballes per a una empresa que et paga un salari fix.
- b) Treballes per a tu mateix: els teus ingressos depenen de quant vengues, tens més llibertat però també assumixes el risc.
- c) No pots guanyar diners.
- d) Sempre cobres més que un assalariat.

5. Una fàbrica de cotxes i una empresa de construcció pertanyen al...

- a) Sector primari.
- b) Sector secundari.
- c) Sector terciari.
- d) Sector públic.

6. Quin sector genera la majoria de l'ocupació a Espanya i a les economies avançades?

- a) El sector primari (agricultura, pesca).
- b) El sector secundari (indústria, construcció).
- c) El sector terciari (serveis: comerç, sanitat, turisme, educació...).
- d) Cap sector genera ocupació clarament.

7. Què és el Salari Mínim Interprofessional (SMI)?

- a) El salari màxim que pot cobrar un treballador.
- b) La quantitat més baixa que la llei permet pagar per una jornada completa; el fixa el Govern cada any.
- c) El salari que cobren només els autònoms.
- d) El sou mitjà dels espanyols.

8. Per què és important treballar sempre amb contracte?

- a) Perquè sense contracte es paga més diners.
- b) Perquè treballar sense contracte és il·legal i deixa el treballador sense protecció: ni atur, ni baixa mèdica pagada, ni cotització per a la jubilació.
- c) Perquè el contracte no servix de res.
- d) Perquè només cal contracte a partir dels 30 anys.

9. A Espanya, quina és l'edat mínima per a treballar?

- a) 14 anys.
- b) 15 anys.
- c) 16 anys.
- d) 18 anys.

10. Segons la unitat, com hauria de ser un bon primer currículum?

- a) Com més llarg millor, amb moltes pàgines.
- b) Clar, sincer i d'una sola pàgina, sense mentir en els nivells ni els idiomes.
- c) Inventant experiència que no es té per a semblar millor.
- d) Només amb una foto i el nom.

11. El Salari Mínim Interprofessional (SMI) és la quantitat màxima que una empresa pot pagar a un treballador.

Vertader ☐ Fals ☐

12. En un poble la població activa és de 200 persones i 30 estan a l'atur buscant treball. Quina és la taxa d'atur, en %?

Resposta: _____ %

13. Emparella cada activitat amb el seu sector econòmic:

1. Un agricultor que arreplega taronges _____	a) Sector secundari
2. Una fàbrica que munta cotxes _____	b) Sector terciari
3. Un hotel que atén turistes _____	c) Sector primari
4. Una empresa de construcció _____	d) Sector secundari

UNITAT 8

DEBAT

55 min · 1 sessió · grups xicotets (governos de 3-4) + debat de grup classe

El país dels impostos: en què gastaria jo els diners de tots?

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** El Estado y los servicios públicos, El Estado del bienestar, Los impuestos y la justicia fiscal · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** CCL, STEM, CC

MATERIALS: 100 fitxes, cigrons o gomets per equip (representen el pressupost públic) · Tauler o full amb les 8 partides de despesa pública · Targetes d'imprevist' per a la segona ronda · Pissarra per a comparar els repartiments de cada govern

Plantejament

Cada vegada que vas al metge, encens un fanal o camines per un carrer asfaltat, algú ho ha pagat: som tots, a través dels impostos. La unitat ha explicat què és el sector públic, l'Estat del benestar i d'on ix el diners. En esta activitat li donem la volta: vosaltres sou el govern. Teniu **100 fitxes** que representen tot el que es recapta amb impostos, i heu de repartir-les entre els servicis públics.

El problema, com sempre en economia, és que **no arriba per a tot**. Si poseu més en sanitat, sobra menys per a educació o carreteres. Governar és triar, i en defendre les vostres prioritats en el debat descobrireu que no hi ha un repartiment "correcte": hi ha valors distints i discussions legítimes. Això és la política fiscal, vista de prop.

Objectius didàctics

- Entendre que el pressupost públic es nodrix d'impostos i és limitat.
- Reconéixer els pilars de l'Estat del benestar i els principals servicis públics.
- Prendre decisions de repartiment justificant prioritats amb arguments.
- Reflexionar sobre la justícia fiscal: qui paga, quant i per a què.
- Defendre una postura i escoltar la de la resta amb respecte.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda d'on ixen els ingressos públics (impostos com l'IRPF i l'IVA) i en què es gasten. Repartix a cada "govern" les seues 100 fitxes i el tauler amb les 8 partides:

PARTIDA DE DESPESA PÚBLICA

Sanitat

Educació

Pensions i ajudes socials

Seguretat (polícia, bombers)

Carreteres i transport

Medi ambient

2. **(15 min) El repartiment.** Cada govern col·loca les seues 100 fitxes en les partides segons les seues prioritats. Han de gastar exactament 100. Anoten en una frase **per què** han posat més en unes que en altres.
3. **(10 min) L'imprevist.** El professor trau una targeta d'imprevist per a tots els governs: *“Una onada de calor col·lapsa els hospitals”* o *“Una riuada destrossa tres carreteres”*. Cada govern ha de **moure 15 fitxes** d'on vulga per a respondre. De quina partida les lleven? Això mostra què consideren prescindible.
4. **(20 min) El debat.** Cada govern escriu el seu repartiment en la pissarra. Es veuen les diferències i comença el debat moderat:
 - Per què un govern ha posat el doble en sanitat que un altre?
 - És just retallar en cultura per a reforçar seguretat?
 - Si pugem els impostos, hi ha més fitxes, però qui les paga? Ací entra la **progressivitat**: és just que qui més guanya aporte un percentatge major?
 - Què passaria si molta gent no pagara impostos (frau fiscal)? Menys fitxes per a tots.
5. **(5 min) Tancament.** Cada estudiant escriu una conclusió: *“Si jo governara, la partida que mai retallaria seria _____, perquè _____”*, i una idea que li haja fet canviar d'opinió durant el debat.

Per al professorat

No hi ha repartiment correcte: el valuós és la **justificació**. L'imprevist és la part clau, perquè obliga a renunciar a alguna cosa i connecta amb l'escassetat de la Unitat 1. El debat sobre progressivitat i frau fiscal pot donar molt de si; mantén el respecte i evita que es convertisca en discussió partidista: el focus és **com es decidix la despesa amb diners limitats**, no quin partit té raó.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Repartiment justificat	Assigna les 100 fitxes amb arguments coherents	30 %
Resposta a l'imprevist	Reassigna fitxes explicant què prioritza i què sacrifica	20 %
Qualitat dels arguments	Defén prioritats i connecta amb justícia fiscal	25 %
Escolta i respecte	Atén altres governs i debat sense desqualificar	15 %
Conclusió personal	Formula una conclusió raonada sobre la despesa pública	10 %

EXERCICI

50 min · 1 sessió · individual

L'IVA del teu tiquet: l'impost que pagues sense adonar-te'n

ENCAIX CURRICULAR · Sabers El Estado y los servicios públicos, El Estado del bienestar, Los impuestos y la justicia fiscal · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** STEM, CD, CC

MATERIALS: Un o dos tiquets de compra reals per estudiant (portats de casa) o tiquets d'exemple de la fitxa
· Fitxa d'exercicis amb taules de preus i tipus d'IVA · Calculadora del mòbil

Plantejament

Sabies que pagues un impost cada vegada que compres quasi qualsevol cosa, encara que no el veges? Es diu IVA (Impost sobre el Valor Afegit) i està amagat en el preu de la xocolatina, del videojoc, del tall de cabell i de quasi tot. La majoria de la gent el paga tota la vida sense saber quant és. Tu, després d'esta activitat, sabràs trobar-lo i calcular-lo.

En esta unitat has estudiat per a què servixen els impostos. Ací vas a agafar tiquets de compra reals i a traure la lupa: localitzar l'IVA, calcular quant impost pagues en cada compra i descobrir que no tot porta el mateix tipus (el pa no paga el mateix que un refresc o un videojoc). Veuràs que, sense assabentar-te, ja eres contribuent.

Objectius didàctics

- Identificar l'IVA dins del preu dels productes i en un tiquet de compra.
- Calcular l'import de l'IVA i el preu sense impostos a partir del preu final.
- Distingir els distints tipus d'IVA (general, reduït, superreduït) i a quins productes s'apliquen.
- Comprendre que el consum quotidià contribuïx a finançar la despesa pública.

Passos

1. **(10 min) Enquadrament.** El professor explica què és l'IVA i els tres tipus que hi ha a Espanya: **general** (la majoria de productes), **reduït** (alguns aliments, transport, hostaleria) i **superreduït** (aliments bàsics com pa, llet, fruita; llibres). Ensenya on apareix l'IVA en un tiquet.
2. **(15 min) Caça l'IVA.** Cada estudiant agafa el seu tiquet (o un de la fitxa) i localitza la línia de l'IVA. Identifica quins productes porten cada tipus i quant IVA apareix en total en el tiquet.
3. **(15 min) Calcular l'impost.** Resolen una taula d'exercicis:
 - Un videojoc costa 60 € (IVA general inclòs). Quant d'eixe preu és IVA i quant és el producte sense impost?
 - Una barra de pa costa 0,80 € (superreduït). Quant IVA porta?
 - Una entrada de cine costa 8 € (reduït). Quant IVA paga l'espectador? (El professor dona els percentatges vigents de cada tipus; l'important és el mètode de càlcul.)
4. **(5 min) I per què distint?** En dues línies, cada estudiant respon: *per què creus que el pa paga menys IVA que un videojoc?* Apareix la idea que els productes bàsics tributen menys perquè siguen més assequibles.
5. **(5 min) Tancament.** Suma estimada de l'IVA que paga la classe en un dia normal. El professor tanca amb la idea: cada compra quotidiana és una xicoteta aportació als diners de tots, amb què es paguen col·legis, hospitals i carreteres.

Per al professorat

El càlcul de l'IVA “cap arrere” (traure l'impost d'un preu que ja l'inclou) és el que més costa: ensenya'l amb un exemple senzill en la pissarra abans de soltar-los. Si uses tiquets reals que porten de casa, revisa la privacitat (que no apareguen dades sensibles). El pas 4,

sobre per què hi ha tipus distints, connecta amb la idea de justícia fiscal i amb el debat existent de la unitat. Treballa amb els percentatges vigents en el moment.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Localització de l'IVA	Troba l'IVA en el tiquet i identifica els tipus	25 %
Càlcul de l'impost	Calcula bé l'IVA i el preu sense impostos	40 %
Distinció de tipus	Associa cada producte amb el seu tipus d'IVA	20 %
Reflexió final	Explica amb sentit per què hi ha tipus distints	15 %

DINÀMICA 55 min · 1 sessió · grups xicotets (4-5) que actuen com a equips de govern

Regidors per un dia: repartix el pressupost del poble

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** El Estado y los servicios públicos, El Estado del bienestar, Los impuestos y la justicia fiscal · **Comp. específiques** CE5 · **Comp. clau** STEM, CPSAA, CC, CE

MATERIALS: Fitxa de l'ajuntament amb el pressupost total i la llista de partides possibles amb el seu cost · Fitxes o adhesius que representen els diners del pressupost · Cartolina per a presentar el repartiment de cada equip

Plantejament

Quan un ajuntament recapta impostos, algú ha de decidir en què es gasten eixos diners: s'arregla el poliesportiu o es contracten més netejadors? es fa un parc nou o es pugen les ajudes a les famílies? No arriba per a tot, així que governar és, sobretot, **triar i renunciar**, igual que en el teu propi pressupost però a lo gran.

En esta dinàmica el vostre equip és el govern d'un ajuntament. Teniu un pressupost tancat i una llista de coses que el poble necessita, cadascuna amb el seu preu. Haureu de decidir què es fa i què es queda fora, posar-vos d'acord dins de l'equip (no serà fàcil) i després defendre les vostres decisions davant la resta de la classe, que farà de veïns. Eixireu entenent per què les decisions del sector públic sempre deixen algú descontent.

Objectius didàctics

- Comprendre que el sector públic finança les seues despeses amb els impostos recaptats.
- Aplicar la idea de recursos limitats a la presa de decisions públiques.
- Prioritzar partides de despesa pública justificant els criteris usats.
- Negociar dins d'un equip i retre comptes de les decisions davant els altres.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament.** El professor recorda d'on ixen els diners públics (impostos) i en quins tipus de coses es gasta. Forma equips de govern i repartix la fitxa de l'ajuntament.
2. **(5 min) Conèixer els comptes.** Cada equip llig el seu pressupost total (per exemple, 100 fitxes) i la llista de partides possibles amb el seu cost: arreglar col·legis (25), neteja i fem (20), parcs i zones verdes (15), instal·lacions esportives (20), ajudes socials (25),

seguretat (15), cultura i biblioteca (10), transport públic (20). La suma de tot supera el pressupost: no arriba.

3. **(20 min) La sessió de govern.** L'equip decidix en què gasta el seu pressupost, sense passar-se del total. Per a cada partida que aproven, anoten **per què** és prioritària; per a cadascuna que descarten, anoten **a qui afecta** deixar-la fora. Han d'arribar a un acord entre tots els regidors.
4. **(15 min) Rendició de comptes.** Cada equip presenta el seu repartiment a la classe (els "veïns") en dos minuts i respon **una pregunta crítica** d'un altre equip ("per què no hi ha diners per a esport?"). Defenen les seues prioritats.
5. **(10 min) Tancament.** El professor compara els repartiments: quasi segur que cap equip va triar igual. Tanca amb dues idees: que governar és prioritzar amb diners limitats, i que darrere de cada decisió de despesa pública hi ha persones a qui beneficia o perjudica. Cada estudiant anota quina partida defendria ell com a prioritària i per què.

Per al professorat

El conflicte dins de l'equip és desitjable: que hagen de cedir i negociar és part de l'aprenentatge sobre com es governa. En la rendició de comptes, anima els "veïns" a fer preguntes incòmodes però respectuoses. Subratlla que cap resposta és la correcta: distints valors (igualtat, futur, seguretat) porten a repartiments distints, tots defensibles. Connecta amb el debat existent de la unitat i amb l'activitat de la nòmina (unitat 7), tancant el cercle impost-despesa.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Repartiment que quadra	La despesa no supera el pressupost i els comptes quadren	25 %
Prioritats justificades	Explica per què aprova i per què descarta cada partida	30 %
Negociació en l'equip	Arriben a un acord compartit entre tots	20 %
Rendició de comptes	Defén les seues decisions davant les preguntes crítiques	25 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Què busca el sector públic, a diferència de les famílies i les empreses?

- a) El seu interès particular i el seu benefici.
- b) L'interès general de tota la col·lectivitat.
- c) Vendre el màxim de productes.
- d) Estalviar tots els diners possibles sense gastar-los.

2. Què és un bé públic pur, com l'enllumenat del carrer o la defensa?

- a) Un bé rival i excloent.
- b) Un bé no rival (que jo el faça servir no deixa ningú sense ell) i no excloent (no es pot impedir el seu ús a qui no paga).
- c) Un bé que només poden fer servir els qui paguen.
- d) Un bé que fabriquen les empreses privades.

3. En què consistix el «problema del polissó» (free rider)?

- a) En què l'Estat gasta més del que ingressa.
- b) En la temptació de gaudir d'un bé sense contribuir a pagar-lo, esperant que el paguen els altres.
- c) En viatjar en transport públic sense bitllet.
- d) En què les empreses no volen produir béns privats.

4. Quins són els quatre pilars de l'Estat del benestar a Espanya?

- a) Bancs, empreses, mercats i comerç.
- b) Sanitat pública, educació pública, pensions i protecció social.
- c) Exèrcit, policia, jutges i bombers.
- d) Carreteres, trens, ports i aeroports.

5. Quan l'Estat gasta més del que ingressa, es produïx...

- a) Superàvit.
- b) Dèficit, i ha de demanar diners prestats, i genera deute públic.
- c) Benefici.
- d) Estalvi públic.

6. Què és un impost?

- a) Un pagament voluntari que cadascú fa si vol.
- b) Un pagament obligatori que persones i empreses fan a l'Estat, sense rebre res concret a canvi en eixe mateix moment.
- c) El preu d'un producte en una botiga.
- d) Una multa per incomplir la llei.

7. Quin d'estos és un impost DIRECTE?

- a) L'IVA.
- b) L'IRPF (Impost sobre la Renda de les Persones Físiques).
- c) L'impost que pagues en comprar una samarreta.
- d) El que va inclòs en el preu del pa.

8. L'IRPF és progressiu per trams. Què significa això correctament?

- a) Que tota la teua renda tributa al percentatge més alt tan bon punt canvies de tram.
- b) Que la renda es dividix en franges i cada franja paga un percentatge distint; el percentatge alt s'aplica només a la part que cau en eixe tram.
- c) Que pagues menys com més guanyes.
- d) Que tots paguen el mateix percentatge.

9. Per què es diu que l'IVA pesa, en proporció, més sobre qui menys té?

- a) Perquè a les persones pobres se'ls cobra un IVA més alt.
- b) Perquè es cobra igual a tots: qui té pocs ingressos gasta quasi tot el que guanya (i paga IVA per quasi tota la seua renda), mentre que qui és ric estalvia una part.
- c) Perquè les persones riques no paguen IVA.
- d) Perquè l'IVA només s'aplica als productes barats.

10. Marina compra aliments bàsics per 20 € (IVA 4 %) i una samarreta per 15 € (IVA 21 %). Quant IVA paga en total?

- a) 3,15 €.
- b) 3,95 €.
- c) 0,80 €.
- d) 7,35 €.

11. Els impostos són un pagament voluntari: cada persona decidix si vol contribuir o no.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Emparella cada element amb el que li correspon:

1. IRPF _____	a) Impost indirecte (grava el consum)
2. IVA _____	b) Dèficit i deute públic
3. L'Estat gasta més del que ingressa _____	c) Impost directe (grava la renda)
4. Sanitat, educació, pensions i protecció social _____	d) Els quatre pilars de l'Estat del benestar

UNITAT 9

PROJECTE

4 sessions de 55 min · ~3 setmanes · grups xicotets (3-5)

Projecte final: una idea sostenible per a millorar el teu entorn

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Desarrollo sostenible y ODS, Economía circular y consumo sostenible, Proyecto final (capstone) · **Comp. específiques** CE6, CE3 · **Comp. clau** CE, CCL, CPSAA, CC

MATERIALS: Cartolina o panell A3 per equip per a la fitxa del projecte · Plantilla del projecte (problema, idea, ODS, recursos, pla, sostenibilitat) · Llista dels 17 ODS de l'Agenda 2030 impresa · Materials de prototipatge de baix cost reutilitzats (cartó, paper, retalls) · Rúbrica d'avaluació impresa (una per equip)

Plantejament

Has après com funciona la màquina: l'escassetat, els agents, els diners, el pressupost, les empreses, el treball, els impostos. Ara toca el més important: **usar tot això per a alguna cosa que valga la pena**. Este projecte final és el colofó del curs. Durant quatre sessions cada equip detectarà un problema real del seu entorn —l'institut, el barri, casa— i dissenyarà un **miniprojecte** que el millore, cuidant a més el planeta: alineat amb un Objectiu de Desenvolupament Sostenible i amb la lògica de l'economia circular (reduir, reutilitzar, reciclar).

No fa falta canviar el món ni muntar una empresa de veritat. N'hi ha prou amb una idea xicoteta, realista i ben pensada, que demostre que sabeu aplicar el que heu après. L'última sessió és la presentació davant la classe: el tancament de l'assignatura.

Objectius didàctics

- Dissenyar un miniprojecte empenedor o de servei a la comunitat que resolga un problema real.
- Connectar el projecte amb un ODS de l'Agenda 2030 i amb l'economia circular.
- Aplicar de manera integrada el que s'ha après en el curs (idea de negoci, recursos, pressupost senzill, client).
- Planificar passos, repartir tasques i treballar en equip durant diverses sessions.
- Presentar el projecte de manera clara i convincent davant un públic.

Formació d'equips i tria del problema

- **Equips de 3 a 5 persones**, formats per afinitat o pel professor.
- Cada equip tria **un problema real** d'un d'estos àmbits:
 - **Institut:** residus del pati, malbaratament de menjar al bar, material escolar que es tira, falta de zones verdes.
 - **Barri o ciutat:** contenidors que sobreixen, soledat dels majors, falta de plans per a jóvens, roba que es tira.
 - **Casa:** despesa de llum i aigua, menjar que s'espantla, objectes que es rebutgen i podrien reutilitzar-se.

- **Regla d'or:** el projecte ha de poder **explicar-se i començar a fer-se de veritat**, no quedar-se en una idea impossible.

Estructura per sessions

Sessió 1 — Detectar el problema i triar l'ODS

BLOC	TEMPS	QUÈ PASSA
Briefing del projecte i formació d'equips	10 min	El professor explica les quatre sessions, l'entrega i la rúbrica. Es formen els equips.
Pluja de problemes de l'entorn	15 min	Cada equip apunta deu problemes reals del seu àmbit i en tria un de concret i observable.
Triar l'ODS i la idea	20 min	L'equip busca en la llista dels 17 ODS quin encaixa amb el seu problema i esbossa una primera idea de solució.
Tancament i repartiment inicial	10 min	Repartiment de rols: coordinador/a, encarregat/da de materials, portaveu, secretari/ària de bitàcola.

Sessió 2 — Dissenyar el projecte

BLOC	TEMPS	QUÈ PASSA
Definir la solució	15 min	L'equip concreta què faran, per a qui i com, en una sola frase clara.
Recursos i pressupost senzill	20 min	Què fa falta (persones, materials, temps) i quant costaria aproximadament. Es prioritza el reutilitzat i de baix cost (economia circular).
Pla de passos	15 min	Llista ordenada de les accions per a posar-lo en marxa, amb qui fa cadascuna.
Tancament	5 min	Cada equip apunta com el seu projecte reduïx, reutilitza o recicla.

Sessió 3 — Preparar la presentació

BLOC	TEMPS	QUÈ PASSA
Muntar el panell	25 min	En la cartolina A3: nom del projecte, problema, idea, ODS, recursos i pla. Net i llegible de lluny.
Prototip o mostra	20 min	Si escau, una xicoteta maqueta o mostra feta amb materials reutilitzats que ajude a explicar la idea.
Assaig del discurs	10 min	Repartiment de la presentació: cada membre diu una part. Es cronometra per a no passar de 4 minuts.

Sessió 4 — Presentació i tancament del curs

BLOC	TEMPS	QUÈ PASSA
Presentacions	40 min	Cada equip presenta el seu projecte en 4 minuts. La resta de la classe escolta i anota una pregunta.
Preguntes i votació	10 min	Torn de preguntes. La classe vota el projecte més útil, el més sostenible i el més realista (sense votar el propi).

Tancament de l'assignatura	5 min	El professor arreplega la idea final del curs: l'economia servix, sobretot, per a millorar la vida de les persones sense arruïnar el planeta.
----------------------------	-------	---

Lliurables del projecte

LLIURABLE	FORMAT	QUÈ DEMOSTRA
Fitxa del projecte	Plantilla plena	Que el projecte està ben definit i connectat amb un ODS
Panell A3	Cartolina	Capacitat de comunicar la idea de manera visual i clara
Prototip o mostra (si escau)	Material reutilitzat	Aplicació de l'economia circular
Presentació oral	4 min per equip	Capacitat de defensar el projecte davant un públic

Rúbrica d'avaluació

CRITERI	INSUFICIENT	BÉ	EXCEL·LENT
Problema i ODS	Problema vague o sense ODS	Problema real connectat amb un ODS	Problema concret, ODS ben justificat i clar
Idea i viabilitat	Idea impossible o sense passos	Idea realista amb pla bàsic	Idea realista, amb pla, recursos i pressupost senzill coherents
Sostenibilitat	No aplica l'economia circular	Reduïx, reutilitza o recicla en algun punt	L'economia circular és el cor del projecte
Presentació	Confusa o llegida del paper	Clara i dins de temps	Clara, convincent i amb tots participant
Treball en equip	Una persona fa quasi tot	Repartiment raonable de rols	Rols assumits, tots aporten, conflictes ben gestionats

Per al professorat

Este projecte tanca el curs, així que prioritza que **tots els equips arriben a presentar**, encara que la idea siga modesta. La trampa habitual és triar un problema gegant (“acabar amb la contaminació”); espenta cap al xicotet i abastable (“reduir el plàstic del bar de l'institut”). Si algun equip treballa un problema real del centre, convidar l'equip directiu a la sessió 4 dispara la motivació. Conserva els panells: són un bon record de fi de curs i material de mostra per a l'any següent.

CAS 50 min · 1 sessió · parelles

La petjada d'un mòbil: el que costa de veritat el que tirem

ENCAIX CURRICULAR · Sabers Desarrollo sostenible y ODS, Economía circular y consumo sostenible, Proyecto final (capstone) · **Comp. específiques** CE3 · **Comp. clau** CC, CPSAA, STEM, CCEC

MATERIALS: Fitxa del cas amb dades del cicle de vida d'un mòbil (materials, vida útil, residu) · Esquema mut del cicle de vida (fabricació → ús → fi de vida) per a completar · Llista dels ODS relacionats (consum responsable, vida en la terra, acció pel clima)

Plantejament

El mòbil que portes a la butxaca pareix net i lleuger, però darrere té una història molt pesada per al planeta. Per a fabricar-lo s'han extret minerals de mines llunyanes, s'ha gastat moltíssima aigua i energia, i ha viatjat milers de quilòmetres. I quan es queda “vell” (moltes vegades sense estar espatlat), es convertix en un residu difícil de reciclar. La mitjana de canvi de mòbil és de pocs anys, i cada canvi repetix tota eixa història.

En esta unitat has estudiat sostenibilitat i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Este cas posa un d'ells davant dels teus nassos: el consum responsable. Vas a analitzar el cicle de vida d'un mòbil per a descobrir el seu cost ocult, no el del preu, sinó el de l'aigua, l'energia i els residus que genera. La pregunta final serà molt concreta: de veritat necessita canviar de mòbil tan sovint?

Objectius didàctics

- Comprendre el cicle de vida d'un producte: materials, fabricació, ús i residu.
- Reconèixer els costos ambientals ocults del consum (aigua, energia, residus).
- Relacionar les decisions de consum quotidianes amb la sostenibilitat i els ODS.
- Proposar alternatives de consum més responsable (allargar la vida útil, reparar, reciclar).

El cas

Dades aproximades d'un smartphone (de la fitxa): per a fabricar-lo es necessiten desenes de materials distints (alguns escassos), milers de litres d'aigua i bastant energia; la seua vida útil mitjana d'ús real és d'uns pocs anys; al final, si no es recicla bé, contamina. Multiplica això pels milions de mòbils que es canvien cada any.

Passos

1. **(10 min) Enquadrament.** El professor introduïx la idea de **cicle de vida** d'un producte i recorda els ODS de la unitat relacionats amb el consum i el medi ambient. Repartix la fitxa del cas.
2. **(15 min) Reconstruir el cicle.** En parelles, completen l'esquema del cicle de vida del mòbil amb les quatre etapes (extracció de materials, fabricació, ús, fi de vida) i anoten en cadascuna **quins recursos consumix i quin impacte deixa**.
3. **(10 min) El cost ocult.** Responen: el preu del mòbil és el que paga el comprador, però qui paga el cost de l'aigua, l'energia i els residus? Apareix la idea de **cost ambiental** que no està en el preu i el paga el planeta (i la societat).
4. **(10 min) Què puc fer jo?** Cada parella proposa **tres accions realistes** per a reduir eixa petjada sense renunciar a tindre mòbil: allargar la seua vida, reparar-lo en compte de tirar-lo, comprar reacondicionat, reciclar-lo en un punt net. Les relacionen amb un ODS concret.
5. **(5 min) Tancament.** Posada en comú de les millors propostes. El professor tanca amb la idea clau: consumir de manera responsable no és no consumir, és **consumir amb**

consciència del cost complet, també el que no apareix en el preu.

Per al professorat

El concepte potent és el “cost ocult”: que distingisquen entre el preu (el que paga el comprador) i el cost ambiental (el que paga el planeta) és un salt de maduresa econòmica important. Mantín les dades en ordres de magnitud senzills i verídics; no busques xifres exactes, sinó que compreguen l’escala. El pas 4, amb accions realistes, evita el discurs culpabilitzador i els empodera. És un pont directe cap al projecte final existent de la unitat.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Cicle de vida complet	Reconstruïx bé les quatre etapes amb els seus impactes	30 %
Cost ocult identificat	Distingix preu de cost ambiental i qui el paga	25 %
Accions realistes	Proposa tres mesures aplicables i les lliga a un ODS	30 %
Connexió amb la sostenibilitat	Relaciona el cas amb la idea de consum responsable	15 %

DEBAT

55 min · 1 sessió · dos equips + jurat, dins del grup classe

Créixer sempre o cuidar el planeta? Debat sobre desenvolupament sostenible

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Desarrollo sostenible y ODS, Economía circular y consumo sostenible, Proyecto final (capstone) · **Comp. específiques** CE6 · **Comp. clau** CCL, CC, CPSAA, CE

MATERIALS: Pissarra dividida en dues columnes (creixement / cura del planeta) · Fitxa amb dades i exemples (ocupacions, energies renovables, recursos limitats, ODS) · Cronòmetre

Plantejament

Ací tens una de les grans preguntes del nostre temps, i vos toca a vosaltres, que viureu les seues conseqüències. L’economia vol créixer: més producció, més ocupació, més coses. Però el planeta té límits: els recursos s’esgoten, el clima canvia, els residus s’acumulen. Es pot créixer per a sempre en un món que no és infinit? O cal frenar el creixement per a cuidar el planeta, encara que això signifie menys ocupació i menys consum?

És un debat de veritat, sense resposta fàcil, i per això és perfecte per a tancar la unitat d’economia sostenible. La mitat de la classe defensarà que el creixement econòmic és necessari (crea ocupació, trau gent de la pobresa); l’altra mitat, que cuidar el planeta ha d’anar primer. I al final descobrireu que la pregunta millor plantejada no és “una cosa o l’altra?”, sinó “com aconseguim les dues?": això és exactament el que persegueix el desenvolupament sostenible.

Objectius didàctics

- Comprendre la tensió entre creixement econòmic i límits del planeta.
- Construir arguments sobre desenvolupament sostenible amb dades i exemples.

- Reconéixer que el desenvolupament sostenible busca conciliar economia, societat i medi ambient.
- Debatre amb respecte sobre un dilema obert i arribar a una síntesi matisada.

Passos

1. **(5 min) Enquadrament i repartiment.** El professor escriu la pregunta i recorda les tres potes del desenvolupament sostenible (econòmica, social i ambiental). Assigna per sorteig cada postura a un equip.
2. **(15 min) Preparació.** Cada equip prepara, amb la fitxa:
 - **Tres arguments** de la seua postura (“l’economia ha de créixer” / “cal posar el planeta primer”).
 - **Dos exemples o dades** reals (ocupacions verdes, recursos que s’esgoten, pobresa que el creixement reduïx, contaminació que provoca).
 - **Una resposta** al millor argument del rival.
3. **(20 min) El debat.** Torns cronometrats: obertura (2 min), rèpliques (2 min), preguntes creuades (6 min) i conclusió (1,5 min). Un jurat de tres estudiants anota els arguments més sòlids i les dades millor usades.
4. **(15 min) Veredict i síntesi.** El jurat exposa els millors arguments de cada costat. El professor condueix a la síntesi: no és créixer o cuidar, sinó créixer **d’una altra manera** (energies netes, economia circular, ocupacions verdes); això és el desenvolupament sostenible i els ODS. Entre tota la classe escriuen en la pissarra **tres formes de conciliar les dues coses**. Cada estudiant anota un canvi que ell podria fer i un ODS al qual contribuiria.

Per al professorat

L’objectiu final no és que un bàndol guanye, sinó que la classe supere el fals dilema “economia contra natura” i arribe a la idea de sostenibilitat com a conciliació. Vigila que els arguments usen dades verídiques i no eslògans; valora més una dada ben usada que una frase grandiloqüent. Assignar les postures per sorteig obliga a entendre el costat contrari, que és just el que el desenvolupament sostenible necessita. És el tancament natural del llibre i un bon trampolí cap al projecte final.

Avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Qualitat dels arguments	Arguments clars recolzats en dades i exemples	30 %
Ús de dades i ODS	Maneja dades verídiques i les relaciona amb els ODS	25 %
Escolta i rèplica	Respon al que diu el rival, no a un guió fix	25 %
Respecte i temps	Manté el respecte i els torns durant el debat	20 %

TEST D'AUTOAVALUACIÓ · 12 PREGUNTES

1. Segons l'Informe Brundtland (1987), què és el desenvolupament sostenible?

- a) El que produïx i consumix tot el que pot per a créixer.
- b) El que satisfà les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seues.
- c) El que només es preocupa del medi ambient.
- d) El que prohibix el comerç entre països.

2. Quins són els tres pilars del desenvolupament sostenible que s'han d'equilibrar?

- a) Polític, militar i cultural.
- b) Econòmic, social i ambiental.
- c) Familiar, empresarial i estatal.
- d) Local, nacional i mundial.

3. Què són els ODS de l'Agenda 2030?

- a) 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible signats pels països de l'ONU en 2015 per a fer el món més sostenible i just abans de 2030.
- b) Un impost nou de la Unió Europea.
- c) Les regles de l'economia circular.
- d) Una llista d'empreses sostenibles.

4. Què significa la idea de «pensar en global, actuar en local»?

- a) Resoldre tu sol els problemes mundials.
- b) Que els grans objectius es complixen sumant moltíssimes accions xicotetes i pròximes, com una recollida d'aliments al teu institut.
- c) Pensar només en el teu poble i oblidar la resta del món.
- d) Que només els governs poden fer alguna cosa.

5. Quin problema té l'economia lineal?

- a) Que recicla massa.
- b) Que només va en un sentit (extraure, fabricar, usar, tirar): esgota els recursos per un costat i omple el planeta de fem per l'altre.
- c) Que no produïx prou béns.
- d) Que és massa cara per a les empreses.

6. En la regla de les erres, ordenada de millor a pitjor, quina és l'opció MÉS important?

- a) Reciclar.
- b) Reduir.
- c) Reparar.
- d) Reutilitzar.

7. Molta gent creu que ser sostenible és, sobretot, reciclar. Per què és un error segons la unitat?

- a) Perquè reciclar contamina més que tirar.
- b) Perquè reciclar és l'última de les erres: abans convé reduir, reutilitzar i reparar, que eviten el residu d'arrel.
- c) Perquè reciclar és il·legal.
- d) Perquè reciclar no servix de res.

8. Què és l'obsolescència programada?

- a) Dissenyar productes perquè duren el màxim possible.
- b) Dissenyar productes amb una vida útil curta a propòsit, perquè el comprador haja de reemplaçar-los prompte i l'empresa venga més.
- c) Reparar de manera gratuïta qualsevol aparell trencat.
- d) Una llei que protegeix els consumidors.

9. Per què es diu que en el consum sostenible «el poder està en el teu carret»?

- a) Perquè comprar és sempre roïn.
- b) Perquè cada vegada que compres alguna cosa estàs «votant» amb els teus diners per un tipus de producte, d'empresa i de món.
- c) Perquè els carrets de la compra són cars.
- d) Perquè només les empreses poden canviar les coses.

10. Segons la unitat, quin és l'error més comú en els projectes de fi de curs?

- a) Fer un projecte massa xicotet.
- b) Somiar massa gran: projectes enormes que es queden en el paper sense arribar a fer-se de veritat.
- c) Connectar-lo amb un ODS.
- d) Treballar en equip.

11. Reciclar és la millor de les erres, així que és el primer que hauríem de fer per a ser sostenibles.

Vertader ☐ Fals ☐

12. Emparella cada concepte amb el que li correspon:

1. Satisfer les necessitats de hui sense perjudicar les generacions futures _____	a) Obsolescència programada
2. Dissenyar productes perquè s'espatllen prompte a propòsit _____	b) Economia lineal
3. 17 objectius de l'ONU signats en 2015 _____	c) Desenvolupament sostenible
4. Extraure, fabricar, usar i tirar _____	d) Els ODS de l'Agenda 2030